

СЪДЪРЖАНИЕ

УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ	3
НОВАТА РОЛЯ НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕЧНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ЦЕНТРОВЕ В ЕВРОПА	3
УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ЕВРОПА	6
НАПРАВЛЯВАНО ПРОУЧВАНЕ: УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ ПРЕЗ ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ ВЕК	11
ПРИЛОЖЕНИЕ НА НОВАТА ТЕХНОЛОГИЯ PINTEREST В БИБЛИОТЕКИТЕ	17
ФАКТОРИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	19
СТАНДАРТИ ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ПОЛША	23
ЦЯЛА ПОЛША ЧЕТЕ НА ДЕЦАТА	26
ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ЧЕХИЯ	30
ДИГИТАЛНИ УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ В ШВЕЙЦАРИЯ	33
УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В БЕРЛИН	37
ВИСОКОЕФЕКТИВНИ ПРОГРАМИ ЗА УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ В ЩАТА КОЛОРАДО, САЩ	41
ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ	45
НАСОКИ НА ИФЛА/ЮНЕСКО ЗА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ	45
ГЕРМАНСКАТА ПРОГРАМА "SPIRALCURRICULUM" – МОДЕЛ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ БИБЛИОТЕКИТЕ И УЧИЛИЩАТА	48
МУЛТИМЕДИЙНА УЧИЛИЩНА БИБЛИОТЕКА	48
ЦИФРИ И ФАКТИ	50
ПРОУЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ	50
ИЗМЕНЕНИЕ НА ОБЕМА НА КОЛЕКЦИИТЕ НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 ГОДИНА	51
ВНЕДРЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 ГОДИНА	52
ИНДИВИДУАЛНИ И ГРУПОВИ ПОСЕЩЕНИЯ В УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 ГОДИНА	52
УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ В БЕРЛИН ПРЕЗ 2012 ГОДИНА	53
НОВИ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД	54

Бюлетинът INFOсвят
се изготвя по материали от реномирани
чуждестранни източници.

Редакционен съвет:
Ваня Грашкина, Валентина Славчева
Яна Панова, Мария Стоянова,
Юлия Дичева

Отговорен редактор:
Мария Стоянова
Стилов редактор:
Нели Колева

Адрес: бул. "Д-р Г. М. Димитров" № 52 А
1125 София
тел.: 817 38 60
e-mail: requests@nacid.bg

ISSN 1312-473

УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ

НОВАТА РОЛЯ НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕЧНИ И ИНФОРМАЦИОННИ ЦЕНТРОВЕ В ЕВРОПА

През 2010 г. в университета Middlesex, Англия, са публикувани резултатите от проучването „Разгръщане на ролята на училищните библиотечни и информационни центрове в сферата на образованието в цифрова Европа“. Целта на проучването, което обхваща 61 страни, е да изследва нарастващата роля на училищните библиотечни и информационни центрове (school library and information centres - SLIC) в основното и средното образование в цифровизираща се Европа.

В това международно проучване е направен опит да се изгради мост между две различни дисциплини, „сравнително образование“ (социология) и „библиотечни и информационни науки“, като се представят факти за това как знанията на участниците по едната дисциплина могат да повлияят върху другата, за да се подобряват качеството на образованието и учебните резултати.

Промени в образователната среда

Проучването разглежда най-важните промени, които настъпват в основното и средното образование в края на 20 век, и посочва, че училищата могат да повишат качеството на образованието и да подобрят учебните резултати на всеки ученик, като влагат повече време в образователната и оперативната инфраструктура. Промените в инфраструктурата на училището могат да доведат също и до по-ниски ИКТ и административни разходи.

В края на 20 век настъпва период на промени в образователните системи, предизвикани от реформите в образованието, използването на ИКТ и въвеждането на нови фор-

ми на обучение в училищата.

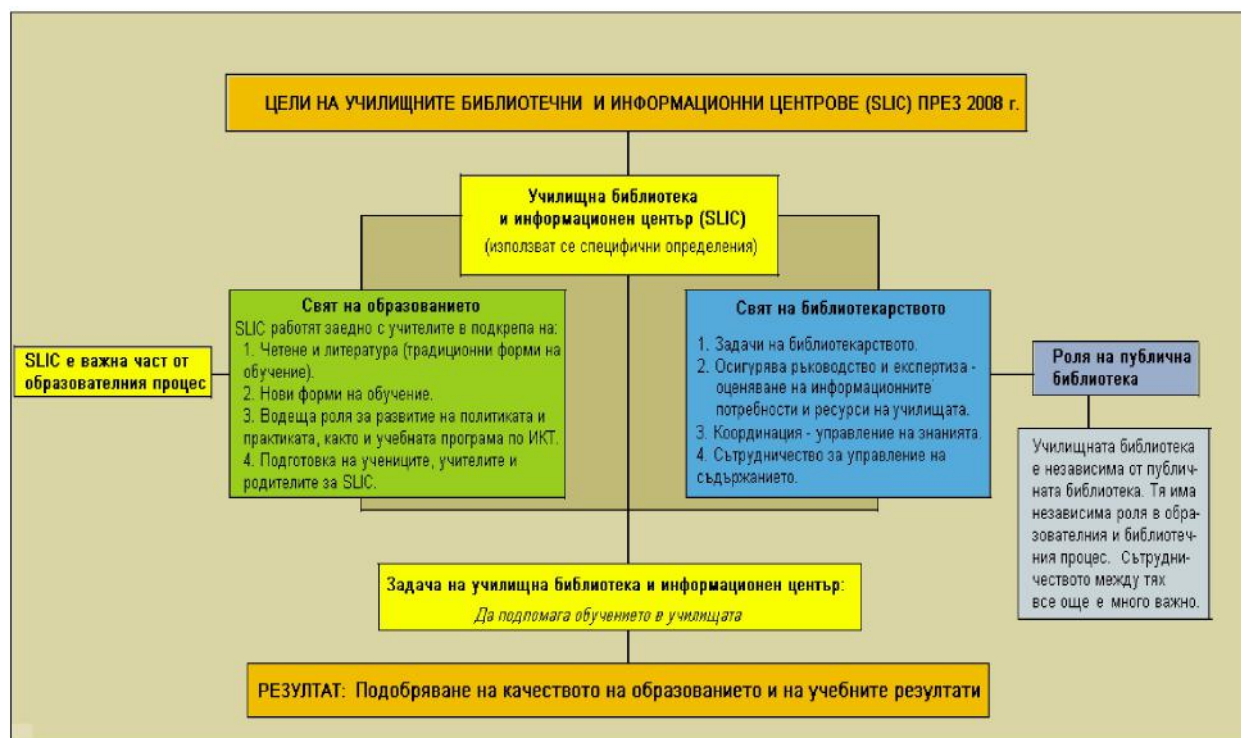
Училищните библиотеки вече се възприемат като много специални и важни библиотеки. Те имат многообразни цели, насочени към подобряване на качеството на образованието и на учебните резултати, с което се различават от останалите видове библиотеки, тъй като са част от два различни, но не самостоятелни процеса – образователен и библиотечен (информационен), изискващи обучен персонал със специфични квалификации. Те осигуряват нова образователна среда (традиционна и онлайн), където учениците могат да се обучават и да практикуват уменията на 21 век. Модерните училищни библиотечни и информационни центрове са в състояние да обучават и подготвят не само учениците, но и учителите за образователните умения на 21 век. Отговаряйки на дефинициите за качество, те, както и техният персонал, са динамичен образователен двигател на знанията и развитието на информационното общество. Освен това играят съществена роля в образователния процес и в процеса на подобряване на качеството на образованието. Тази важна роля трябва да бъде призната на международно и национално равнище както от политиките, така и от библиотечните и образователните общности.

В редица държави извън Европа като САЩ, Канада и Австралия се признава значението на SLIC и работата на библиотечните и информационните специалисти, докато в много европейски страни тяхната роля се приема за по-маловажна.

Фигура 1. Основни промени в образованието в индустриализираните страни в края на 20 век

Фигура 2. Основни цели на училищните библиотечни и информационни центрове в рамките на училищата в проучваните европейски страни през 2008 година

Препоръки

Най-важната препоръка на проучването е, че двата различни процеса – образователният и библиотечният (информационният) – трябва да работят заедно на местно, национално и международно ниво, за да се постигне подобряване на качеството на образованието и на учебните резултати в глобализираното общество.

Направени са и някои препоръки за всеки от специфичните процеси:

От гледна точка на света на библиотеките

➤ Националните асоциации на училищните библиотеки трябва да се насърчават да провеждат **редовни национални проучвания на училищните библиотеки** в своята страна. Събраните данни могат да са полезни не само за развитието на национални стратегии, но и за осигуряването на точна

количествена и качествена информация за целите на международните изследвания.

➤ Да се оказва влияние на национално и международно ниво за създаване на **национално законодателство за училищните библиотеки**.

➤ **Обучението на млади училищни библиотекари и информационни специалисти в системата на висшето образование** трябва да се преразгледа неотложно. Завършилите студенти трябва да се обучават и в двете области – образование и библиотечно-информационни науки.

От гледна точка на света на образованието

Редовни количествени и качествени изследвания трябва да се провеждат на местно, национално и международно ниво, за да се установи как в действителност ИКТ и образователните технологии се използват като образователен инструмент.

Източник:

The evolving role of the school library and information centre in education in digital Europe
http://eprints.mdx.ac.uk/7329/1/BoelensThesis-Final_2010.pdf

УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ЕВРОПА

Информационната грамотност е основата, върху която се изграждат общества на знанието. Информацията и комуникацията подпомагат достъпа на хората до знания, чрез които те да подобрят ежедневието си живот и да постигнат пълния си потенциал. Обучението в училищата трябва да предоставя на всички лица добра подготовка за тяхното лично, културно и професионално развитие, а училищните библиотеки трябва да допълват учебната програма и да подпомагат процеса на обучение.

В документите *Насоки за развитие на училищните библиотеки* и *Манифест за училищните библиотеки*, изготвени от Международната федерация на библиотечните асоциации и институции (ИФЛА) с подкрепата на ЮНЕСКО, се посочва, че училищната библиотека играе важна роля в областта на информационната грамотност и медийното образование. Освен това редица международни изследвания показват, че качеството на резултатите от обучението на учениците се увеличава значително, когато училищата имат добре функциониращи библиотеки. Във всяка европейска страна обучаващите се имат право да се възползват от услугите на ефективна училищна библиотека или медиен център. За да се постигне това, в ЕС следва да се приемат и прилагат принципите на Манифеста на ИФЛА и ЮНЕСКО за училищните библиотеки.

Събирането на изчерпателна информация за ролята на библиотеките относно развитието на информационните ресурси в Европа е труден процес и е свързан с преодоляването на редица практически проблеми. Изготвянето на актуална и цялостна картина на сегашното състояние на училищните библиотеки в Европа също не е лесна задача. Това се дължи на липсата на информация на централно ниво (например в базата данни на европейската образователна мрежа "Euridice") или на национално и регионално ниво, тъй като от училищата не се изисква да предоставят данни и доказателства за услугите на техните училищни библиотеки. Обобщен и съв-

ременен преглед на състоянието на училищните библиотеки и библиотекознанието в Европа може да се направи въз основа на съществуващата литература и на информацията, събрана от библиотечните (училищни) организации или представящите ги асоциации, или чрез техните уебсайтове.

КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ

Още по време на детството у хората трябва да се формира ефективна нагласа за учене през целия живот. За да могат успешно да живеят в едно сложно и преходно общество, те трябва да придобиват и развиват основни житейски умения. В тази перспектива информационната грамотност е както човешко право, така и житейско умение от решаващо значение. Тя може да бъде ефективно придобита чрез стимулиращата среда за обучение и ресурсите на училищната библиотека, чрез предизвикателството на процеса на проучване, които ангажират учениците в активното натрупване на знания.

Ролята на училищната библиотека и училищния библиотекар във формирането на информационна грамотност е добре изследвана и призната. Много библиотечни асоциации са разработили стандарти и насоки за информационна грамотност и компетентност, които включват следните общи положения:

- Училищният библиотекар или информационният специалист, който е професионално обучен, може да даде значим принос към съставянето на учебната програма, нейното изпълнение и подобряване.
- Училищната библиотека или медийният център може да бъде ефективна среда за обучение, когато някои от елементите са добре съчетани в една педагогическа и културна рамка (квалифициран и обучен персонал, добре подбрани, поддържани и обновявани библиотечни колекции, подходящо оборудване и гостоприемни и функционални пространства).
- Сътрудничеството между преподава-

телския състав и персонала на библиотека-та е решаващ фактор в подпомагане на учебния процес и повишаване на резултатите от обучението на учениците.

- Сътрудничеството между училищната библиотека и обществената (детска) библиотека е друг важен фактор за подобряването на обучението и на уменията за четене, както и в предлагането на широк кръг информационни ресурси (традиционни и дигитални).

Начинът на постигане на горепосочените цели или стандарти може да се различава много в зависимост от специфичното законодателство или традицията на всяка страна.

В изследване на европейската програма за библиотечна икономика LibEcon се дава определение за "училищни библиотеки" като библиотеки към всички видове училища и колежи в доуниверситетското образование, чиято основна функция е да служат на учениците и учителите в тези училища, но могат да обслужват и широката общественост. Това включва библиотеки и ресурсни колекции във всички доуниверситетски образователни институции, които могат да бъдат характеризирани като "колежи", "колежи за по-нататъшно образование", "професионални институти" и др.

В различните части на Европа за училищната библиотека се използват различни термини като „училищна библиотека/медиен център“, „училищен център за документация и информация“, „учебна среда“, „център за учебни ресурси“, „мултимедийна библиотека“ и др., която принадлежи и обслужва детска градина, основно и средно училище.

За квалифицирания професионалист, който е отговорен за библиотечните услуги в рамките на училището, както и за тяхно-

то развитие и образователни цели - известен още като училищен библиотекар, също се използва различна терминология. В някои страни той може да бъде „учител библиотекар“, тъй като лицето притежава както преподавателска, така и библиотечна квалификация, или "документалист" (информационен специалист), обикновено учител със специализация в областта на научната информация и документация.

Мисия на училищните библиотеки

Училищната библиотека има специфична образователна мисия в рамките на един широк контекст. Тя предоставя образователни услуги, книги и други информационни ресурси, които дават възможност на всички членове на училищната общност да формират критично мислене и да използват ефективно всички видове информация. Училищните библиотеки са връзката с по-широката информационна и библиотечна мрежа в съответствие с принципите в Манифеста за обществените библиотеки на ЮНЕСКО.

Съществуващата литература, основана на факти, най-добрите практики и информацията за образователната роля на училището и неговото влияние върху резултатите от обучението на учениците би трябвало да представляват основателна причина за създаване и развитие на училищната библиотека като „пулсиращо сърце“ в училищната общност. Мисията на училищната библиотека обаче често претърпява промяна по различни начини и в различна степен в европейските страни или в рамките на една и съща страна: от една по-традиционна роля като обикновено подпомагане на преподаването и четенето към една по-напреднала и динамична концепция (например Spiral Curriculum¹ в **Германия**).

¹ От англ. „Spiral Curriculum“ - учебна програма, в която учениците повтарят изучаването на предмет в различните класове, всеки път с по-високо ниво на трудност и в по-голяма дълбочина, докато усвоят учебния материал в пълен обем. В Германия спираловидна програма е създадена в рамките на проект „Обществената библиотека и училището – нови форми на сътрудничество“ с цел популяризиране на широкия спектър от библиотечни услуги сред децата от ранна възраст. Обхванати са учениците от 1 до 10 клас, като всяка година все по-настойчиво се насърчава използването на библиотечните услуги, което позволява на учениците да повишат нивото на знания и да придобият нови умения.

Програмата на училищната библиотека обикновено се съсредоточава (повече или единствено) върху насърчаване на четенето, въпреки че една ефективна образователна програма за информационна грамотност трябва да представлява предизвикателство и нов елемент от мисията на училищната библиотека, което не изключва традиционните и важни дейности като четенето. Образователната мисия на училищната библиотека и нейната решаваща роля за формирането на информационна грамотност е по-изразена в някои национални проекти например в **Норвегия**.

Библиотечното пространство и оборудване трябва да отразяват новата концепция: различните методи на преподаване и обучение трябва да намерят подходяща среда и ресурси в една библиотека, предназначена за обучение. В много европейски страни се обръща все по-голямо внимание на благосъстоянието в училищата с цел стимулиране и мотивиране на учениците, както и за предотвратяване на преждевременното напускане на училище. Училищните библиотеки също участват в процеса на училищните иновации: тяхното пространство трябва да бъде „преосмислено“, за да отговаря напълно на потребностите на училищната общност. При правилно обновяване (теоретическо и практическо) те отразяват педагогическите и методическите критерии, които поставят учещия в центъра на преподаването по време на процеса на обучение, а обновените пространства на библиотеките привличат учениците и ги карат да се чувстват комфортно и по-уверени.

Законодателство за финансиране и мрежи

Училищните библиотеки като основен фактор в процеса на учене през целия живот следва да бъдат подкрепени от специфично законодателство и политики. Въпреки това не е възможно да се намери конкретна насока или препоръка на ЕС в тази област. Училищните библиотеки могат да бъдат финансирани или подпомагани от местните влас-

ти, както е в **Норвегия** и **Дания** или на национално ниво, както е във **Франция**. По-често те се финансират от самото училище, като то подготвя и заделя конкретен бюджет за услугите на библиотеката. Това означава, че директорът на училището обикновено играе решаваща роля при определяне на бюджета и насърчаване на училищната библиотека. В **Италия** съгласно Закона за самоуправление на училищата от 1997 г. на училището се дава право да решава дали да инвестира в собствена библиотека и да определя размера на инвестицията. Дори когато училищните библиотеки са учредени със закон, директорът на училището има голямо влияние върху тяхното развитие и интегриране в училищната програма. Регловното и достатъчно финансиране засяга в голяма степен училищните библиотекари, когато услугите на училищните библиотеки зависят основно от частно подпомагане, както е в почти всички училища в **Гърция**.

Училищната библиотека често е само „имплицитно“ включена в училищното законодателство и/или в законодателството за библиотеките. Само в няколко държави (**Дания, Хърватия, Полша и Франция**) този вид библиотеки са изрично упоменати в законодателството. В Дания Законът относно библиотечните услуги от май 2000 г. (*Danish Act No. 340 of 17. May 2000, Part 2, art.18*) предвижда правителството да осигурява субсидии за развитието на обществените и училищните библиотеки. В **Испания** училищните библиотеки са включени както в Закона за образованието от 2006 г. (*Ley Orgánica 2/2006 de Educaci3n, art. 113*), така и в Закона за библиотеките от 2007 г. (*LEY 10/2007, de 22 de junio, de la lectura, del libro y de las bibliotecas*). Член 113 от Закона за образованието постановява всяко училище да има училищна библиотека. Отговорност за това носят образователните власти, които се задължават да разработят план за постигане на тази цел в рамките на прилагането на Закона. В Закона за библиотеките се посочва, че резултатите от последните проучвания относно училищните библиотеки

допринасят за осъзнаване на необходимостта от засилване на читателските навици в училище, за което се изискват материални и човешки ресурси и подходящ подход на методите на преподаване, а това може да бъде постигнато от този вид библиотеки.

Липсата на официално признаване на училищната библиотека както от училището, така и от библиотечното законодателство се отразява отрицателно на развитието на услугите на училищните библиотеки на местно и национално ниво. В някои страни съществуват известни противоречиви политики: в **Испания, Португалия и Италия** например стартират проекти за мрежа на училищните библиотеки, но позицията училищен библиотекар все още не съществува и това усложнява средносрочното и дългосрочното планиране и развитие. Партньорството на училищната библиотека в една мрежа определено подпомага нейното развитие и развитието на библиотекарите, тъй като мрежите обикновено осигуряват обучение, поддръжка и най-добри практики, както е в рамките на португалската мрежа *Rede de Bibliotecas Escolares* (www.rbe.min-edu.pt) или италианския проект *Biblioteche nelle Scuole* (www.biblioscuole.it). В **Испания** *Указателят на училищните библиотеки* (www.fundaciongsr.es/bescolares) на германската фондация „Санчес Руперез“ предоставя полезна информация и ресурси за училищните библиотеки. Това са само няколко примера за постепенното повишаване на стандартите на библиотечните услуги в училищата. Училищните библиотеки в местната или националната библиотечна мрежа могат да прилагат системата OPAC (Online Public Access Catalog) и чрез нея да увеличават библиографските описания (например Luxembourg Union Catalogue – www.bibnet.lu и интегриран списък на библиотеките, достъпен на адрес: http://aleph.etat.lu/F/?func=file&file_name=bibnet).

Цели на училищната библиотека

В Манифеста на ИФЛА/ЮНЕСКО за училищните библиотеки се посочва, че те са не-

разделна част от образователния процес. Услугите на тези библиотеки трябва да насърчават и подпомагат мисията на училището и учебната програма, както и да осигуряват на училищната общност стимулираща среда за всички учащи (деца, родители, учители и училищен персонал). Някои от целите, които са очертани в Манифеста, обикновено са изпълнени само частично поради липсата на различни видове ресурси (например библиотечни колекции, пространство, оборудване и персонал). Въпреки това се наблюдава постепенно увеличаване на броя на най-добрите практики, които са стимулирани от формални или неформални мрежи, национални или местни проекти и преди всичко от ангажираността и ентузиазма на самите специалисти в тази област. За разлика от миналото понастоящем научната и професионалната литература в областта на училищното библиотечознание, която предлага действителна подкрепа за настоящи или бъдещи професионалисти, е достъпна в по-голяма степен и на много езици. Тази литература представя новите концепции за училищната библиотека като жизнен център на училището и процеса на обучение и като динамична среда за обучение; подпомага професионалното развитие и допринася за по-дълбокото осъзнаване на значимостта на училищната библиотека.

Персонал

Манифестът на ИФЛА/ЮНЕСКО за училищните библиотеки определя училищния библиотекар като професионално квалифициран член на персонала, който отговаря за планирането и управлението на училищната библиотека, работи съвместно с всички членове на училищната общност, взаимодейства с обществената библиотека и др.

Резултати от изследванията показват, че добре обучените и квалифицираните персонал в библиотеките прави разлика между услугите на училищната библиотека и другите библиотечни услуги. Независимо от това, образованието и обучението, квалификацията и признаването на училищните библиотекари са все още нерешени въпроси, на които

трябва да се обърне внимание на европейско ниво. Ситуацията в тази област се различава много в отделните страни, а понякога и в рамките на една и съща страна.

В някои университети в **Испания** образование по училищно библиотекознание се предлага като специфичен курс със самостоятелен профил или някои образователни елементи относно училищната библиотека могат да бъдат включени в академичното образование на учителя. По-често се предлагат специализирани и следдипломни курсове за учители, които искат да бъдат образовани и обучени в областта на училищното библиотекознание и да придобият съответните компетенции например в организацията и управлението на училищната библиотека или дейности, свързани с учебните програми. Тези специфични квалификации са за предпочитане, но не е задължително да се признават или изискват от образователните власти (на национално или местно ниво), когато един учител се назначава на длъжност в училищна библиотека. Така е в **Португалия** и **Италия**, където учители библиотекарски получават образованието си в рамките на обширни национални програми за мрежа от училищни библиотеки.

В някои страни за училищен библиотекар се изисква диплома за завършена следдипломна специализация по библиотечни и информационни науки. Във **Франция** учителите, след завършване на образованието си, могат да продължат в двугодишни курсове за следдипломна квалификация в областта на информационните науки и да получат *CAPES de documentation*. Тази квалификация се изисква за позицията „учител библиотекар“, т.е. учител специалист по информация в средното училище. Всички средни училища имат учител библиотекар.

В **Хърватия** позицията на библиотекаря е установена от Закона за националната библиотека през 1997 г. за всички видове библиотеки (включително и училищните): завършилите висше образование в областта на библиотечно-информационните науки от Университета в Загреб могат да кандидатстват за училищни библиотекарски. Не се изиск-

ва квалификация за учител, въпреки че много училищни библиотекарски идват от учителската професия. В почти всички училища е създадена училищна библиотека и е назначен библиотекар.

В **Словения** приетият през 2007 г. закон (*Uradni list RS 16/2007*) постановява всяко училище да има училищна библиотека, като професионалният персонал (учители, библиотекарски и др.) трябва да притежава подходящо педагогическо и висше образование в съответното направление. В **Австрия** закон от 1990 г. (*Act BGBl. Nr. 447/1990*) задължава средното училище да има училищна библиотека и учител библиотекар на непълно работен ден. В **Румъния** съгласно новия Закон за библиотеките (*Legea nr. 334/2002*) позицията „библиотекар“ на пълно работно време е предназначена за училищата с 600-700 ученици и 8000 тома библ. фонд, а на половин работен ден за 300 ученици и 4000 тома библ. фонд. Освен това законът посочва, че училищните библиотеки са неразделна част от процесите на преподаване, обучение и образование, на които трябва да се предоставя достатъчно финансиране всяка година. Библиотекарят, който трябва да има квалификации в областта на библиотекознанието на академично ниво, се признава за член на преподавателския състав съгласно Закон за статута на учителите (*Legea nr. 128/1997*).

В **Полша** е наложена позицията на учител библиотекар. Въпреки че в страната няма приета специална програма в тази област, полските учители библиотекарски се опитват да си сътрудничат, като споделят информация и съвети и изпълняват проекти. За целта са създадени интернет форуми, посветени на училищните библиотеки.

Учителят библиотекар може да получи намаление на броя на учебните часове, както е в **Германия**, **Австрия** и **Испания**. В **Италия** не се предвижда намаляване на учебните часове, но може да му бъде изплатено допълнително възнаграждение от бюджета на училището. В **Холандия** все още не съществуват работни места за преподавателски библиотекарски, както в повечето страни в Европа.

Образование и обучение в областта на училищното библиотекознание се предлага от библиотечни асоциации, университети или други организации. Във **Великобритания** Асоциацията на училищните библиотеки предлага широка гама от курсове. В **Португалия** фондация „Gulbenkian“ е създала проекта „Theka“, чиято цел е образование и обучение на учители библиотекари. В **Италия** Университетът в Падуа предлага следдипломни и магистърски курсове в областта на училищното библиотекознание.

СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ ОБЩЕСТВЕНИТЕ И УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ

Сътрудничеството между обществените и училищните библиотеки често е спорен въпрос поради съществуването все още на много взаимни предубеждения, а едно ефективно сътрудничество би могло да насърчи както младите, така и възрастните читатели и да им помогне да се превърнат и да действат като критични мислители. Съвместни инициативи в областта на професионалното развитие също могат да помогнат за изграждане на нови стратегии за сътрудничество, но трябва да се обмислят внимателно редица фактори като съвместно планиране, разработване на бюджета, критерии

за оценяване и гр.

Повечето проекти за четене (на национално и местно ниво) стимулират сътрудничеството между обществените и училищните библиотеки. Обществената библиотека често предлага на училището възможност за заявени от потребители посещения, читателски дейности, срещи или семинари с автори или илюстратори.

Сътрудничеството с местните обществени библиотеки е от изключително значение за училищните библиотеки. То носи ползи за училището и му дава възможност да се възползва максимално от финансирането на местната власт. Училищната библиотека трябва да има предвид своята образователна мисия и библиотекарят трябва да бъде квалифициран в преподаването. Често срещани са комбинираните библиотечни услуги - например в някои германски провинции или в проекта „Bibliopoint“, подпомаган от Градския съвет на Рим, Италия. Едно училище може да сподели своето библиотечно пространство с обществена библиотека и да разшири своите услуги и оборудване извън училищната общност в рамките на един по-широк културен и социален проект, съвместен и ясно определен.

Източник:

The Leopard's Spots on the Move: School Libraries in Europe
eprints.rclis.org/bitstream/10760/.../marquardt_final4IFLA_20080818.pdf

Л. Рачева

НАПРАВЛЯВАНО ПРОУЧВАНЕ: УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ ПРЕЗ ДВАДЕСЕТ И ПЪРВИ ВЕК

През 2010 г. в списание „School Libraries Worldwide“ е публикувано проучване, засягащо важен аспект от развитието на училищните библиотеки през 21 век – направляваното проучване.

Терминът направлявано проучване (Guided inquiry) изразява процеса, при който ученикът се направлява по време на своето проучване, свързано с написването и предс-

тавянето на определена информация за учебния процес.

Двадесет и първи век изисква нови умения, знания и начини за учене, за да се изградят в учениците умения и компетенции за справяне с предизвикателствата на един несигурен и променящ се свят. Понякога се счита, че интернет връзката в класната стая е всичко необходимо, за да се превърне тя в

едно съвременно пространство за учене, но това не е достатъчно. Нужен е нов начин за учене, подготвящ учениците да живеят и работят в комплексна информационна среда. Проучването показва, че училищните библиотеки са съществен елемент от училището във века на информацията. Училищните библиотекари са важни партньори в създаването на училища, които дават възможност на учениците да учат с помощта на огромни ресурси от информация и да се ориентират в множество канали за комуникация.

Информационните технологии – лесната и трудната част

Някои от възникващите нови информационни технологии съдържат в себе си потенциала да променят начина, по който живеят хората днес. Интернет връзката например ни осигурява директен достъп до огромни информационни ресурси, мобилните устройства осигуряват незабавна комуникация по всяко време и на всяко място. Мултифункционалните преносими устройства са навсякъде – от космополитните градски центрове до най-отдалечените селски райони. Технологията за комуникация Web 2.0 ни помага да взаимодействаме, да се свързваме и сътрудничим по нови начини. Технологичните инструменти, станали част от нашето ежедневие, са от голяма полза за хората по целия свят, но въпреки това съществуват и потенциални опасности.

Информационните технологии предоставят мигновен достъп до различни продукти и услуги посредством интернет в реално време – всеки разполага с право да изрази себе си, но това може да доведе до изобилие от дезинформация или недоразумения. Възникват въпроси за това кое е точно, надеждно и важно и се създава объркване за това кое е трайно и кое ефимерно в онлайн информацията.

Информационните технологии оказват влияние върху образованието, икономиката и политиката по уникални начини, променящи методите на работа, учене и управление.

Нови умения, знания и похвати за обучение са от съществено значение, за да може човек да работи и живее в тази развиваща се среда. Учениците, неподготвени за такава среда, са на прага на един изключително хлъзгав наклон, който може да ги доведе до разочарование и объркване.

Проучването като метод за учене

Педагози от цял свят търсят начини да подготвят учениците за живот и работа в динамично променящата се информационна среда. Наблюдава се иновативно движение в образованието, което застъпва придобиването на основни умения и знания чрез изследователски подход към преподаването и ученето. Очевидно е, че преподаването на новите технологии не е продуктивно, защото те се променят непрекъснато, постоянно се представят нови неща и усвояват различни иновации. Младите с лекота разбират новите технологии и техните функции с малко учене или чрез неформално обучение. Разбирането на новостите не е трудно, предизвикателството е да се научат учениците да използват тези технологии за творчество и просвещение. Например да бъде научен един ученик как да направи презентация с помощта на PowerPoint не е толкова трудно, но неговото обучение как да изрази свои сложни идеи чрез поредица от визуални картини е много по-трудно, а едновременно с това е и много по-ценно качество.

Основната концепция на този подход се изразява в разглеждането на даден въпрос или проблем по начин, който предполага обширно проучване от страна на ученика.

Проучването е начин за учене на нови знания и умения за разбиране и създаване в среда на бързи технологични промени. То трябва да е основа на училището в ерата на информацията. Проучването, ръководено от обучаващ преподавателски екип, който дава на учениците възможност да получат гълбочина на разбирането по даден проблем и им помага да формират лична гледна точка, като им предоставя широка гама от източни-

ци на информация, се нарича направлявано проучване. То осигурява на учениците умения и компетенции, чрез които могат да посрещнат предизвикателствата на променящия се свят.

Ролята на училищните библиотекарите в обучението чрез изследователски подход

Училищните библиотеки са важен източник на голямо количество информация, отнасяща се към учебния план на едно училище. Затова те трябва да станат динамични учебни центрове, заедно с библиотекарите като основни посредници в проектирането на нови методи за учене. Училищните библиотекарите са жизненоважни в процеса на създаване на училища, като дават възможност на учениците да учат и да се ориентират в множеството информационни канали и ресурси. Библиотекарите имат опит в намирането, оценяването и използването на информацията, те са специалисти с широки познания за огромното количество ресурси в библиотеката, в интернет и за общността, в която се намират и обслужват. Без тези умения и опит учителите могат само минимално да покрият учебните стандарти за информационна грамотност. Сътрудничеството на учители и библиотекарите в екип може да създаде необходимия климат за учениците, в който да учат, да взимат участие, да създават и да се обучават.

Направляваното проучване е начин на обучение, постигащ целите на съвременните училища. Това е метод, който отговаря

на многото изисквания на учебната програма чрез ангажиране, мотивиране и насърчаване към обучение. Учителите и библиотекарите работят заедно, за да направляват мисленето и обучението на учениците.

Какво представлява направляваното проучване?

Това е планирана, целенасочена и контролирана намеса в процеса на проучване. Процесът на търсене на информация, дава разбиране за това как едно проучване да бъде направлявано (фиг. 1). Моделът на този процес описва мисли, действия и чувства в шест етапа от проучването: инициране, подбор, изследване, формулиране, събиране и представяне.

Счита се, че учениците се нуждаят в значителна степен от напътствия и намеса по време на целия процес, за да им се осигури възможност за разбиране и научаване в по-голяма дълбочина на предмета. Без напътствия учениците често подхождат към този процес като просто събиране и представяне на информация по зададената им задача, което води до "copy-paste" със съвсем малко научаване. Чрез напътствие учениците са в състояние да се концентрират върху формирането на нови знания в етапите на процеса на проучване и да придобият разбиране и умения, които биха могли да приложат и другаде. Чувствата на учениците играят важна роля в творческия процес на проучване и показват зоните на намеса на учителите и библиотекарите. Учениците например се разочароват в етапа на изследване

Фигура 1. Модел на процеса на търсене на информация

Задачи	Инициране	Подбор	Изследване	Формулиране	Събиране	Представяне
Чувства	Несигурност	Оптимизъм Съмнение Неудовлетвореност	Объркване	Ясноста Увереност	Чувство на разочарование	Удовлетворение
Мисли	Неяснота → Фокусиране			Повишаване на интереса		
Действия	Търсене на релевантна информация (Изследване)			Търсене на уместна информация (Документирание)		

и се нуждаят от насърчение, за да отделят време да прочетат и осмислят информацията, ако тя е несвързана. Направляваното проучване осигурява навременна и съществена намеса в критичните моменти от проучването, което води до задълбочено индивидуално учене.

Ако се предположи, че светът на ученика извън училище и неговите кумулативни знания и умения са в първото пространство и учебният план е второто пространство, възниква въпросът как те да се пресекат. Когато тези две толкова различни пространства се застъпят, се създава трето пространство, в което се случва най-значимото и трайно обучение.

Основното предизвикателство пред учителя е да създава трето пространство, колкото е възможно по-често. Проучването по даден предмет дава възможност за такова пространство, а направляваното проучване развива в учениците способност да могат да създадат собствени връзки в процеса на проучване, което насърчава ученето и изгражда опит (фиг. 2).

Екип за направлявано проучване

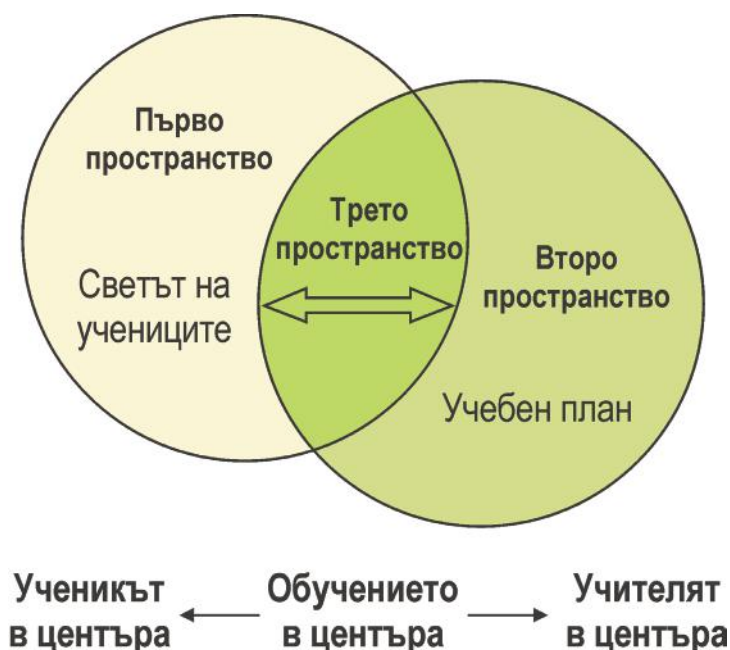
Екипите от учители и библиотекарите улесняват конструктивното обучение и осигуряват по-гъвкав подход към учебната програма, която отговаря на света на учениците по динамичен и интерактивен начин. Формирането на такъв екип трябва да бъде адаптирано в съответствие с изискванията на учебната програма и потребностите на учениците.

Препоръчително е направляваното проучване да се извършва от екип от трима души, който планира и контролира проучвателния процес заедно с други експерти, включващи се, когато е най-необходимо. Въпреки че сътрудничеството между двамата членове - училищен библиотекар и учител, е по-често срещано, екипът от трима осигурява синергия на идеи за развитието на направляваното обучение и предоставя професионална ориентация.

Пет вида обучение, реализирано чрез проучване

Важно предимство на проучването е разнообразието от различни компетенции и знания, които учениците придобиват и усъвър-

Фигура 2. Свързване на света на учениците с учебния план чрез създаване на учебна среда, наречена трето пространство

шенстват, когато са ангажирани в направлявано проучване. Чрез проучването се осъществяват пет вида обучение: информационна грамотност, как да се учи, съдържание на учебната програма, грамотност и социални умения. Проучвателният подход е най-ефективният начин да се учи през 21 век.

Информационна грамотност

Направляваното проучване прилага концептуален подход към преподаването и развитието на информационната грамотност. Учениците изучават основните концепции за издирване, оценяване и използване на информацията, които са приложими към широк спектър от ситуации при търсене и използване на информация. Например основна концепция при издирването на информация е, че голяма част от информационните ресурси са организирани по начин, позволяващ на дадено лице да намери информация по определена тема и да има достъп до определен източник.

В основата на оценяването на намерената информация е да се избере онава, която е най-полезна за осъществяване на дадена задача. Направляваното проучване предлага на учениците да изберат онези източници, които ще им бъдат от полза. При направляваното обучение се прилагат за по-добър избор общо пет критерия за оценяване на информацията – опит, точност, актуалност, перспективност и качество.

За да се използва качествено вече намерената информация, тя трябва да има смисъл и да бъде разбрана. Направляваното проучване помага на учениците да определят важността, да формират своя гледна точка, да интерпретират фактите, да организират своите идеи и да споделят наученото с други.

Да се научим да учим

Направляваното проучване дава възможност на учениците да се научат как трябва да учат, като се запознаят със самия процес на обучение. Всеки път, когато те минават през етапите на процеса на търсене на информация - инициране, подбор, изследване, формулиране, събиране и представяне

– учениците научават процеса на проучване, както и как да си взаимодействат в рамките на този процес. Направляването на ученика се извършва в критични моменти от проучването, за да се научи на различни стратегии на учене от разнообразни източници. Проучването е основен начин за обучение в разнообразната информационна среда, където дори ежедневните задачи изискват учене чрез информация.

Съдържание на учебната програма

Друг важен вид обучение е съдържанието на изучаваните предмети в учебната програма. Основните предмети трябва да бъдат съобразени с факта, че учениците учат най-добре, когато прибавят нови знания към това, което знаят, и когато са мотивирани да разширяват тези знания чрез активно учене.

Четири теми в стандартите на предметната област са в основата на направляваното проучване: конструктивен подход към преподаването и обучението; информационен взрив – твърде много материал, за да бъде научен; фокусиране върху широки теми и големи идеи; съдържателно обучение чрез обединяване и разрешаване на проблеми. От учениците се очаква да не се ограничават само с фактите, а да намират смислено тълкуване и дълбоко разбиране в дадена област. Направляваното проучване мотивира учениците да изучат съдържанието на предметната област и логическите връзки чрез стратегически интервенции, които им позволяват да учат по собствен начин.

Грамотност

През 21 век са необходими високи нива на грамотност на учащите. Учениците трябва да са в състояние да разбират както информационни текстове, така и художествена литература. Определяне на важността в информационния текст е важно умение в информационната среда, в която те живеят и учат. Основните умения на грамотността – четене, писане, говорене, слушане, гледане и представяне - се подобряват,

когато са направлявани.

Включването на учениците в интересно (дори завладяващо) и разбираемо за тях четене е ефективен метод за подобряване на четенето. Изследванията показват, че учениците, които четат повече, четат по-добре. Освен това те развиват по-добри умения за писане и правопис, разполагат с по-богата лексика и по-добре се справят при съставянето на сложни граматични конструкции.

Проучванията на Центъра за международно образование в училищните библиотеки (Center for International Scholarship in School Libraries - CISSL) отбелязват също така важността на уменията да се прониква в прочетеното. Изследват се ефектите от свободния избор на ученика по време на летните програми за четене. Резултатите показват, че учениците четат повече, когато сами избират литературата за четене.

При направляването от тях се изисква не само да четат, за да учат, но и да пишат, говорят, слушат, гледат и представят.

Социални умения

Социалните умения се развиват в процеса на проучване чрез създаване на общност на учащите се. Учениците развиват способността да взаимодействат с други хора в ситуации, изискващи сътрудничество и съвместна работа. Организирането на малки работни групи, наречени работни кръгове, е стратегия, прилагана в направляваното проучване. В структурираните работни групи всеки ученик има определена „длъжност“. Осем са „длъжностите“, които направляваното проучване препоръчва да бъдат използвани: търсач на гуми (намира ключови гуми и определения); оценител (оценява източника на информация); информационен посредник (обобщава основните идеи и гледни точки); „млад всезнайко“ (задава въпроси); обединител (създава връзки между текстовете и света); водещ записки (отбелязва по-важните неща в съдържанието); създаващ изображения (пресъздава визуално идеите) и обяснител (задава въпроси от рода на „Какво означава това?“ и „Защо това е важно?“). Всеки участник в кръга извършва своите задълже-

ния преди да се срещне с групата, като всеки един е зависим от другите и е отговорен към тях. Такива кръгове се прилагат към всички възрастови групи – от началното обучение до гимназията. Учениците си взаимодействат и сътрудничат в процеса на проучването под ръководството на учебни екипи.

Как изглежда направляваното проучване?

Разглеждат се практически примери за осъществяване на множество образователни цели чрез информационните технологии, вградени в направляваното проучване.

В началното училище учителят е в екип с библиотекар и специалист по четене или писане, като всички се стремят да покрият съдържанието на учебния план по природни науки – да бъдат изучени различните навици на животните. Екипът разработва информационна стратегия за учениците за търсене на снимки и факти, като се вземат предвид способностите на децата за четене, писане и социални умения за сътрудничество и критика помежду им. Служители от местната зоологическа градина също се присъединяват към първоначалния екип и осигуряват посещение на зоопарка, като обръщат специално внимание на сравняването на различните групи животни. Окончателният проект е доклад за животните, представен от тяхна гледна точка чрез използване на инструмент на WEB 2.0 като blabberize.com, който осигурява анимирана презентация сякаш самите животни представят доклада. Така учениците минават през първите три етапа на проучването – инициране, подбор и изследване, което ги подготвя за пълния процес, когато преминат в по-горните класове.

В основното и средното училище учениците се задълбочават в направляваното обучение. За да се отговори на учебния план по социални науки, за да получат учениците разбиране и признание на местната история, библиотекарят се присъединява към учителя по социални науки и учителя по езикови умения, за да формират основата на екипа. Учениците са направлявани през всички етапи на проучването, като се поставя акцент

Върху формирането на собствена гледна точка. Персонал от местния музей се присъединява към вече формирания екип, като се планират посещения в музея за разширяване на идеите и изясняване на първичните източници. Проучвателните кръгове дават възможност на учениците да работят заедно във всеки етап, награждайки основите от предната образователна степен. Като кулминация на своята дейност учениците представят своите възгледи и това, което им е направило впечатление, чрез "I Was There" – социална платформа за публикуване на снимки и видео.

Източник:

Kuhlthau, Carol. Guided Inquiry: School Libraries in the 21st Century

<http://comminfo.rutgers.edu/~kuhlthau/docs/GI-School-Librarians-in-the-21-Century.pdf>

М. Луканов

ПРИЛОЖЕНИЕ НА НОВАТА ТЕХНОЛОГИЯ PINTEREST В БИБЛИОТЕКИТЕ

Технологията Pinterest представлява платформа за споделяне на изображения онлайн. Проучване, направено през 2012 г., показва големия интерес към новия проект, като го класира на трето място по популярност в САЩ след социалните мрежи Facebook и Twitter.

Pinterest стартира преди около година, но бързо се изкачва в челните места на най-използваните уебстраници за социална комуникация. През втората половина на декември 2011 г. страницата има над 11 милиона посетители, което е впечатляващо, тъй като Pinterest технологията все още не е стартирала официално и регистрирането в нея става единствено чрез покана.

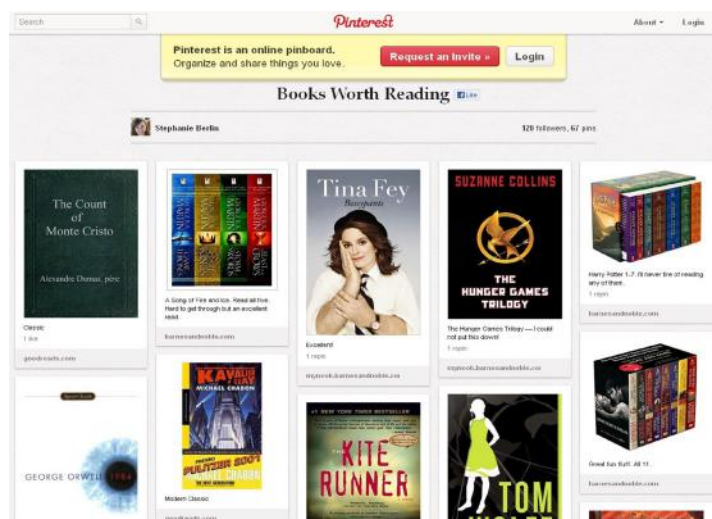
Pinterest представлява дигитално табло, върху което може да се „закача“ всякаква полезна информация, която потребителят намери, и по този начин тя да достига до всички останали. За библиотеките Pinterest има голям потенциал, защото чрез технологията може да се предоставя визуална информация за предлаганите ресурси и услу-

Днес все по-необходими са нови начини на мислене в сферата на образованието, за да се подготвят учениците за бъдещето. Учителите и библиотекарите могат да си сътрудничат в създаването на методи на обучение, даващи възможност на учениците да се справят с огромните информационни ресурси и да се ориентират в множеството канали за комуникация. Училищните библиотеки са динамични учебни центрове в информационния 21 век, а училищните библиотекари имат основна роля за тяхното формиране.

Всички табла и направени публикации могат да бъдат споделяни чрез Facebook и Twitter, което допълнително увеличава аудиторията. Начините за използване на възможностите на тази иновативна социална мрежа за популяризиране на библиотеките са няколко.

Създаване на табло с препоръчвани от библиотеката книги

Информацията се представя чрез нейното визуализиране. Читателите могат да бъ-

гат привлечени, като се създаде табло, върху което да бъдат „закачени“ кориците на книги, препоръчвани от библиотеката. Могат да се направят и отделни табла за различните категории книги например художествена литература, научна фантастика, пътеписи, най-четените книги през година и др.

Запознаване на читателите с персонала на библиотеката.

Чрез Pinterest вниманието може да се насочва към приветливи и услужлив персонал на библиотеката. Тя може да стане по-дос-

тъпна, като се поставят снимки и под всяка една от тях се даде кратка информация за всички библиотекари, работещи с потребители.

Разпространяване на информация за гостуващ автор в библиотеката

The Grammy-winning superstar and slimmed down Jennifer Hudson previews her new book "I Got This."
2 likes 5 repins

Ако в библиотеката предстои гостуване или лекция на някой автор, може да се създаде табло с информация за него, картинки на някои от кориците на неговите книги, снимки на автора, връзки към външни препратки с неговите интервюта, биографични данни и всичко онова, което е интересно и полезно за читателите.

Създаване на табла върху, които потребителите на библиотеката могат сами да публикуват

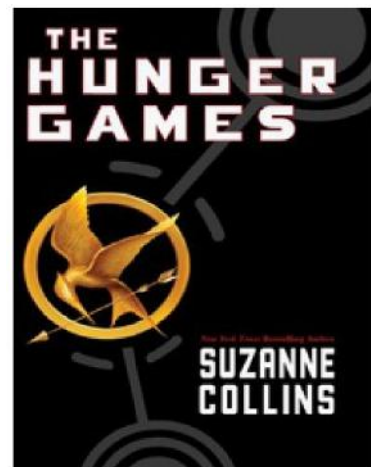
Съществува възможност да се позволи на други лица да публикуват върху вашите виртуални табла. Могат да се измислят много теми, по които да се ангажира вниманието и интересът на потребителите към библиотеката например всеки потребител може да публикува своя снимка, корицата на любимата си книга, книги, които той би искал да бъдат закупени в библиотеката, или такива, които препоръчва да бъдат прочетени. По-този начин всеки потребител се чувства по-близък до библиотеката.

Показване на образователни видеоклипове

Тъй като Pinterest поддържа споголяне на видеоклипове от Youtube, библиотеката може да създаде табло, в което да показва различни образователни видеоклипове например как потребителите да търсят в нейния електронен каталог, как да използват специализираните бази данни или как да се ориентират при употребата на интернет страницата на библиотеката.

Създаване на табла за електронни книги

Ако библиотеката разполага с каталог от електронни книги, то тя може да създаде табло, на което да постави новите заглавия от него. Може да се уточни кои електронни четци поддържат формата на електронните книги, предлагани от библиотеката.

Free ebooks!!
5 repins

лиотеката, и дори може да се прикачи обяснително видео за това как потребителите мо-

Източник:

5 Ways to Use Pinterest in Your Library

<http://oedb.org/blogs/ilibrarian/2012/5-ways-to-use-pinterest-in-your-library/>

гат да качват книгите на своите устройства за електронни книги (Kindle, iPad, Sony eReader и др.)

М. Луканов

ФАКТОРИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА РАБОТАТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ ВЪВ ВЕЛИКОБРИТАНИЯ

През 2010 г. Комисията за училищните библиотеки във Великобритания публикува доклад „Училищните библиотеки: план за подобряване на работата“, изготвен от Съвета на музеите, библиотеките и архивите (MLA) и Националното обединение за повишаване на грамотността (NLT). Докладът се базира на представени фактологически данни от различни групи заинтересовани страни (ученици, учители, училищни библиотекари, директори и местни органи) и е изготвен с участието на експерти от различни библиотечни и информационни организации.

Целта на комисията е да състави план, осигуряващ на практика възможност училищните библиотеки да предлагат съвременни услуги в помощ на младите хора, за да разширят своя потенциал.

В доклада са направени 32 препоръки както от членовете на комисията, така и от самите ученици, които са представени на

британското правителство. Тезата на организациите е, че училищните библиотеки правят нещо наистина ценно. Безспорен факт е, че това, което дават училищните библиотеки в процеса на образование, няма алтернатива. Докладът подчертава, че в предишните издания (2006 г.) особено внимание се обръща на подкрепата от средни и висши мениджъри, която е жизнено важна за развитието на тези проекти. Още една стъпка напред е защитата и популяризирането на тази добра практика във всички училища и близки сфери на дейност.

Принципи за подобряване на ефективността на училищната библиотека

Посочени са четири фактора за определяне на ефективността на библиотечното обслужване в основните и средните училища във Великобритания, графично изобразени по следния начин:

Ресурси във всякаква медийна форма

Един от важните изводи в доклада е необходимостта да се приспособяват ресурсите в библиотеката към различни аудитории. Диференцираните ресурси са много важна тенденция.

Моделите на медийното потребление на младите хора и формите за достъп до информация, както и тяхното поведение и нагласа за четене се влияят от възрастта, пола, социално-икономическото положение и етноса.

Ефективен персонал

Влиянието на добре квалифицирани библиотекари, познаващи всички аспекти на библиотечното обслужване, включително качеството на библиотечните колекции, е въпрос, който не трябва да се подценява.

Училищните библиотекари обикновено получават подготовката си в образователен библиотечен профил. Комисията счита, че това не е достатъчно, тъй като библиотечните специалисти трябва да имат задълбочени познания в областта на обучението, педагогиката и развитието на децата. В тази връзка се препоръчва библиотечните специалисти да преминават през един от следните пътища на обучение:

- Модул по библиотечен мениджмънт и детско четене трябва да се осигури за всички учители и помощник-учители, които в момента управляват училищната библиотека.

- Модул по преподаване, обучение и детско развитие трябва да преминат училищни библиотекари, които са професионално подготвени по библиотекознание.

- Модул по обучение и преподаване и детско развитие трябва да осигурят институциите за висше образование, предлагащи курсове по библиотекознание и информационен мениджмънт.

Партньорство с дейностите по планиране и преподаване в училище и извън него

Училищните библиотеки и библиотечните услуги трябва изцяло да подпомагат и да въздействат върху преподаването и учене-

то. Те се нуждаят от разбиране на собствената си педагогика и педагогиката на класната стая и за това как си взаимодействат. Функционирайки в образователен контекст, училищните библиотеки трябва да подпомагат училищното ръководство при формиране на неговата визия за училището и да съдействат за нейното представяне.

Привеждането на училищните библиотеки в съответствие с образователните цели на училището трябва да бъде основна задача за подобряването на библиотечното обслужване в училище.

Индивидуализиране

Един от важните въпроси, засегнат в доклада, е че необходимостта да се съсредоточи вниманието повече върху резултатите от обучението трябва да бъде придружена от по-добро разбиране на начина, по който децата и младите хора се учат. Проучването показва тенденция за фокусиране върху "универсалния" характер на това, което училищните библиотеки предлагат - библиотеката като надеждно пространство с ресурси на разположение, които децата биха могли да използват по различни начини, за да отговорят на своите нужди. Този подход обаче не е успешен в посрещането на диференцираните нужди на децата и младите хора.

Нови механизми за доставяне на библиотечните услуги в училищата

Училищата, както и всички останали организации, трябва да търсят начини за спестяване на средства и получаване на по-висока стойност от наличните финанси. Училищните библиотеки и техните услуги са твърде уязвими, тъй като много училища и местни власти гледат на тях като на една допълнителна дейност, а не като основно средство за постигане на образователните задачи на училището. Тъй като стремежът е да се намерят нови начини за предлагане на висококачествени услуги, училищните библиотеки трябва да предприемат активни стъпки за откриване на нови партньорства и нови подходи.

Повечето от най-ефективните примери за отлични училищни библиотеки в страната, определени в проучването, са в резултат на партньорства с други училища, бизнеса или неправителствени организации, най-често в областта на училищните библиотечни услуги.

Партньорствата са особено важни за училищата, където ресурсите са оскъдни. Във време, когато публичният сектор е изправен пред по-строг икономически мениджмънт, потенциалът на училищата, които работят в партньорство за подобряване на условията за закупуване и гоставка, ще придобива нарастващо значение.

Тъй като механизми "отгоре надолу" за подобряване на училището са отхвърлени, партньорствата неизбежно ще осигурят жизнени механизми за споделяне на добри практики между училищата. Един от основните механизми за подобряване на училищните библиотечни услуги е стимулиране на училищата да развият партньорства с други училища, училищни библиотеки, бизнеса, благотворителни организации и публични библиотеки.

Комисията счита, че създаването на мрежа за училищно библиотечно партньорство ще осигури национална динамична рамка за подобряване на четирите елемента на добрите училищни библиотечни дейности.

Обобщени препоръки към участниците

Министерство на образованието

Повечето от препоръките в доклада са предназначени за директорите, управителите, училищните библиотекари и службите, отговорни за подобряване на работата в сектора.

Всички заинтересовани участници трябва да бъдат подпомагани в своята работа на национално ниво от Министерството на образованието.

Директор и управител на училище

- Признава приноса на училищната библиотека и библиотечното обслужване на училищата да вдъхновяват децата да четат, да подпомагат тяхната грамотност и развитието на информационни умения.

- Разчита на училищната библиотека при планирането и предоставянето на учебната програма и разглеждането на нейния принос за цялостния училищен план.

- Възприема училищната библиотека като инструмент за подобряване на училищния план и включването ѝ в Рамката за самооценяване (SEF).

- Признава ролята, която училищната библиотека може да играе за запазване на дневния ред на училището и за гарантиране, че персоналът е обучен за това и че ролята на библиотеката не е изградена върху стратегия на принуда.

- Защищава услугата и действа като неин застъпник пред колегите.

- Разглежда начина, по който се предоставя услугата, за да види дали има нови партньорства, които могат да се разработят, и/или по-рентабилни начини за предоставяне на услугата.

- Проверява дали предоставянето на библиотечни услуги в училище подлежи на развитие чрез първични клъстери.

- Уверява се, че библиотеката е активен участник в осигуряването на разширени услуги и подкрепа за семействата, както и за изпълнение на задължението на училищната общност за сближаване.

- Преглежда програмата за продължаващото професионално развитие (CPD) на училищни библиотекари и гарантира, че те получават обучение, което им помага в създаването на по-добри партньорства.

- Уверява се, че учениците се обслужват от персонал с експертни познания за детската литература, който може да помогне за изграждането на любов към четенето, както и познания за това как да се развива информационната грамотност на учениците.

- Дава на библиотеката стратегическа роля в областта на развитието и използването в училище на ИКТ.

- Всеки ръководен орган трябва да има управител с определена отговорност за училищната библиотека. Уместно е тази функция да има управителят, който играе водеща роля по въпросите на грамотността.

Училищен библиотекар

- Разбира и оказва влияние върху визията за училището, която има училищното ръководство, в крак е с училищните политики и има активен принос в Плана за подобряване на работата на училището и Рамката за самооценяване (SEF).

- Работи активно в партньорство с учителите по планиране на учебната програма, за да приведе училищната библиотека в съответствие с тяхната образователна цел и се включва в нейното изпълнение.

- Създава нови партньорства с по-широката общественост - партньорски училищни библиотеки, публични библиотеки, книжарници, общностни и доброволчески групи.

- Включва ученици в библиотечното проектиране, управление и доставяне.

- Разбира културата на четене на учениците и гарантира, че услугата отговаря на техните диференцирани нужди.

- Намира се в крак с начините, по които учениците използват новите медии и ги поддържа в библиотеката.

- Работи за своето продължаващо професионално развитие и развива своето педагогическо разбиране и ролята си за безопасността на децата.

- Разработва доказателствена основа за използването и въздействието на библиотечното обслужване, използвайки инструменти като *Inspiring Learning for All*².

Професионални и подпомагащи органи

- Разработват модул за библиотечен мениджмънт и четене на децата за всички учители и помощник-учители, които понастоящем управляват училищната библиотека.

- Гарантират на всички училищни библиотекари, които имат професионално образование по библиотекознание, че могат да

преминат обучение по преподаване, учене и развитие на детето.

- Стимулират доставчиците на първоначалното обучение на учители да разработват подходящи модули за училищни библиотеки.

- Уверяват в това, че висшите училища, осигуряващи курсове по библиотекознание и информационен мениджмънт, трябва да предлагат достъп до акредитиран модул по обучение и преподаване и детско развитие.

- Събират и разпространяват добри практики за училищните библиотеки и техните услуги.

- Разработват доказателствена основа за въздействие и резултати.

- Създават виртуална национална мрежа за управители на училищни библиотеки.

- Училищните библиотечни услуги трябва да имат връзка с подпомагащите структури на местните органи и ежегодно да се осигуряват възможности за обучение, свързано с училищните библиотеки.

Местни органи

- Признават библиотечните услуги на училището като един ефективен начин за осигуряване в училищата на експертен опит и умения по четене и информационна грамотност.

- Използват училищните библиотеки като местни посредници за подобряване на училищата с особен акцент върху усъвършенстването на стандартите за грамотност.

- Стимулират изграждането на по-силни партньорства.

- Подпомагат услуга, търсеща нови бизнес модели, които биха могли да разнообразят библиотечните услуги на училището.

Участници в кампании, застъпници и автори

През последните няколко години все по-голямо разбиране има за ролята на застъпничеството, подпомагащо развитието на училищната библиотека. Комисията счита,

² Рамка за подобряване на изпълнението в музеите, библиотеките и архивите

че ефективната кампания в бъдеще трябва да се аргументира за промени в модела на училищните библиотеки, както и за увеличаване на търсенето на техните услуги от училището и образователните ръководители. Обхватът на тези кампании трябва да се разширява. Трябва да се формира стра-

тегическо партньорство за застъпничество с Националния колеж и да се създаде мрежа от училищни управители, поддържаща създадените училищни библиотеки. Това трябва да бъде във фокуса на бъдещата застъпническа дейност.

Източник:

School Libraries: A plan for improvement

http://www.literacytrust.org.uk/assets/0000/5718/School_Libraries_A_Plan_for_Improvement.pdf

М. Стоянова

СТАНДАРТИ ЗА РАБОТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ПОЛША

Новите задачи, възложени на училищните библиотеки в реформираната образователна система, поставят необходимостта от организиране на правната основа, регулираща принципите на тяхното функциониране. Несъответствието на действащите разпоредби позволява тяхното свободно тълкуване, което често води до нарушаване на закона. В същото време световните тенденции за стандартизация налагат страната да представи свои собствени решения.

Съюзът на полските учители, Дружеството на учителите библиотекари и Асоциацията на полските библиотекари на основата на широки консултации сред практики и теоретици в областта на училищното библиотечно дело изготвят през 2010 г. предложения за стандарти за училищните библиотеки, като вземат предвид нуждите, условията и възможностите на полската образователна система.

Стандарт I

Училищната библиотека има условия да изпълнява функциите на образователно-информационен център

1. Училищната библиотека е интердисциплинарна училищна работилница.

2. Потребители на училищната библиотека са: ученици, преподаватели, административен и помощен персонал, родители, възпитаници на училището, членове на местна-

та общност.

3. Библиотеката се намира в центъра на училищната сграда, в близост до стаите за преподаване, за предпочитане на първия етаж, така че да се улесни достъпът за всички потребители, включително на такива с увреждания.

4. Библиотеката разполага с отделни подходящи помещения: заемна, читалня, информационно и мултимедийно студио, което позволява да се извършва обучение; стая за библиотечно-техническа работа.

5. Помещенията на библиотеката, както отоплението и осветлението са подходящо обезпечени в съответствие с приложимите разпоредби за безопасност и хигиена на работното място и на задължителните строителни стандарти.

6. Обзавеждането е функционално (мебелите се местят), естетично, приспособимо, когато това е възможно, към възрастта и нуждите на потребителите в съответствие с безопасността и хигиената на работа.

7. Библиотеката е обзаведена с модерно техническо оборудване и компютри, подходящи за възрастта и категорията на потребителите.

8. Библиотеката разполага с компютърна програма за управление на работата си.

9. Библиотеката има осигурен годишен бюджет за систематично допълване на ко-

лекциите и за закупуване и поддръжка на оборудването (включително и компютърното). Учителят библиотекар има реално влияние върху проектирането и изпълнението на бюджета.

10. Библиотеката разполага с достатъчно количество печатни материали и ресурси, за да функционира правилно.

11 Библиотеката се ползва от потребителите, докато продължават учебните занятия, а когато е уместно и след тяхното приключване.

12. Работното време на училищната библиотека позволява максимално използване на нейните колекции от всички потребители.

13. Правилата за работа и функциониране на библиотеката се определят от статута на училището, изготвен на основата на съществуващото законодателство.

Стандарт II

Библиотеката събира, разработва и предоставя колекции и информация; съхранява документи и библиотечна документация

1. Библиотеката редовно и систематично събира и обработва книги, списания, визуални, аудио и мултимедийни сбирки.

2. Библиотечните колекции са в съответствие с нивото, профила на училището и осъществяваната в него учебна програма и включват: литература в областта на образованието и психологията, популярна наука, вестници и периодични издания, мултимедийни и информационни издания.

3. Библиотеката организира информационна работилница: каталози, картотеки и достъпен книжен фонд. Събира и предоставя информация на различни носители.

4. Библиотеката използва различни форми на предоставяне на информация: устна, визуална, приложение на информационни технологии.

5. Библиотека, изпълняваща функцията на училищен информационен център, събира и осигурява документация за работата на училището.

6. Библиотеката създава тематични информационни услуги и бази данни в съответ-

ствие с образователния профил на училището.

7. Библиотеката провежда проучване на четенето в училище. Тя обработва неговите резултати и формулира изводи, които са основа за коригиране на плановете на нейната работа и на училището.

8. Достъпните интернет ресурси са на разположение на всички потребители за образователни цели. Условието за ползване са ясно определени в отделен правилник.

9. За правилното функциониране на библиотеката е необходимо редовно да се актуализират сбирките и подборът, не по-рядко от веднъж на всеки две години.

10. Документацията на библиотеката е в съответствие със задължителните стандарти и регламенти.

Стандарт III

Училищната библиотека се ръководи от учители библиотекарски, заети на пълно работно време, подходящо квалифицирани и мотивирани

1. В училищната библиотека работят учители библиотекарски.

2. Броят на щатните учители библиотекарски зависи от:

а) часовете на работа на училището;

б) броя на потребителите;

в) начина на организация на библиотеката (броя и вида на помещенията);

г) степента на компютризация на библиотечните колекции;

д) разнообразието и спецификата на колекциите;

е) провеждането на специфични форми на работа с читателя;

ж) други задачи, възложени на учителя библиотекарски.

3. Егнородните условия за наемане на работа се определят от Министерството на образованието, независимо от административните органи.

4. За информационно-мултимедийното студио се грижи обучен учител библиотекарски, подпомаган от мрежов администратор и/или допълнително назначено лице за оказване на техническа помощ.

5. Допълнителните задачи, възложени на учителите библиотекари, не ограничават достъпа на потребителите до библиотеката и не дезорганизируют нейната дейност.

6. На учителите библиотекари се предоставят методическа помощ и условия за допълнително обучение и усъвършенстване.

Стандарт IV

Библиотеката участва в реализирането на образователни и възпитателни задачи в училище

1. Образователните и възпитателните дейности на библиотеката са в съответствие с плановете и програмите на училището.

2. Библиотеката формира култура на четене, информационна и медийна култура чрез различни форми на работа с потребителя.

3. Библиотеката идентифицира проблемите на учениците и прилага терапевтични дейности, подкрепя развитието на учениците със специални образователни потребности.

4. Библиотеката подпомага училищните дейности в посока на изравняване на образователните възможности.

5. Учителят библиотекар провежда различни форми на популяризиране на четенето например конкурси, изложби, срещи с автори, дискуссионни клубове, кръжоци.

6. Формите на библиотечните занятия включват работа с класове, групи и индивидуални консултации.

7. Целта на работата на библиотекаря е да се подготви потребителя за съзнателно търсене, подбор, обработване и използване на информацията.

8. Учителят библиотекар формира умения за ползването на колекциите и останалите ресурси на библиотеката.

9. Учителят библиотекар провежда периодични занятия, включени в плана на учи-

лището, използвайки активизиращи методи на обучение.

10. Библиотеката участва в подготовката на потребителите към самостоятелно образование и продължаващо обучение, а учителят библиотекар координира тези дейности.

11. Учителите по предмети, подпомагани от учителя библиотекар, организират занятия в училищната библиотека с помощта на колекциите на библиотеката.

12. Библиотеката работи в тясно сътрудничество с възпитатели, учители и родители за реализирането на възпитателните програми.

13. Учителите по всички предмети си сътрудничат с учителите библиотекари при изпълнение на училищните задачи.

14. Правилното функциониране на училищната библиотека осигурява подобряване на качеството на работа в училище.

Стандарт V

Библиотеката популяризира своята дейност в училище и извън него

1. Библиотеката използва различни методи и форми на реклама на своята дейност в района на училището и извън него - на местно, национално и международно ниво.

2. Библиотеката сътрудничи с други библиотеки, организации и институции, които предоставят помощ за обучение и образование.

3. Библиотеката поддържа и действа като център за информация относно училищните дейности и програми на правителството и ЕС.

4. Библиотеката организира и участва в междуучилищни състезания и събития.

5. Библиотеката формира положителен образ на училището (включително установяване на връзки с медиите, обмяна на опит и др.).

Източник:

Standardy pracy biblioteki szkolnej

http://e-pedagogiczna.edu.pl/upload/file/sekcja/standardy_biblioteki_szkolne.pdf

Н. Колева

ЦЯЛА ПОЛША ЧЕТЕ НА ДЕЦАТА

Кампанията "Цяла Полша чете на децата" започва на 1 юни 2001 г. с красив плакат на пеперуда и радио-телевизионната реклама "Татко, ти можеш ли да четеш?", но с дълбокото убеждение, че четенето на децата е най-добрата инвестиция за тяхното бъдеще.

Със съвместните усилия на хиляди доброволци и партньори, които подкрепят кампанията и финансово я насърчават се променя общественото осъзнаване на ролята на четенето в развитието на детето.

Изследване на френската компания за маркетингови проучвания IPSOS от октомври 2006 г. показва, че за кампанията знае 85% от населението на страната и тя повлиява върху поведението на 1/3 от обществото. Чрез промоционални, информационни и рекламни дейности на Фондация "ABCXXI - Цяла Полша чете на децата" все повече родители започват да се отнасят към възпитанието на децата като към най-важна своя задача.

През 2011 г. за първи път се организира Международна седмица на четенето на децата заедно с чешката фондация "Цяла Чехия чете на децата", която от няколко години с голям успех провежда кампания в своята страна. На честването е обявена европейската програма "Цяла Европа чете на децата", в която се включват Словакия, Литва и Словения.

Според статистиката около 20% от младежите от европейските страни са неграмотни. Въвеждането или възстановяването на обичая за четене на глас на децата по 20 минути всеки ден в домовете им и във всички образователно-възпитателни институции може ефективно да предотврати неграмотността.

Четенето на детето влияе много положително върху емоционалното му развитие, учи го на говоримия език и да мисли, развива паметта и въображението; подобрява спо-

собността за концентрация, разширява и задълбочава знанията и помага в ученето, развива морална чувствителност, успокоява, укрепва самочувствието, изгражда връзки между него и възрастните.

Децата обичат четенето и от възрастните зависи дали задоволяват техните естествени нужди и желание да слушат приказки и истории, или позволяват да се изгубят сред агресията, суетата на рекламата и компютърните игри.

Децата, на които се чете, израстват като читатели - хора, които живеят по-интелигентно, по-добре и дори по-дълго.

В рамките на образователната програма и социалната кампания "Цяла Полша чете на децата" досега организаторите са успели:

- да убедят почти 40% от родителите ежедневно да четат на малките деца;
- да проведат повече от 100 конференции, семинари и работни срещи в сферата на възпитанието;
- да обучат и привлекат 6300 ръководители и координатори за кампанията за четене и възпитание;
- да подкрепят 2300 детски градини и 2400 училища за въвеждане на всекидневно четене на децата;
- да изработят „Учебен план за изграждане на ценности“ и обслужващия го портал <http://www.takwartozyc.pl/>;
- да създадат Клуб на четящите семейства на базата на портала <http://www.rodzinneczytanie.pl/>;
- да инициират в цялата страна програмата "Четенето сближава" за здрави деца и инвалиди;
- да въведат програмата "Четенето лекува" - четене на деца в болници, хосписи, оздравителни домове;
- да създадат образователните филми "Възпитание чрез четене" и "Как да обичаш детето?"
- да напишат и издадат две книги "С детето в света на ценностите" и "Възпи-

тане чрез четене“;

- да извършат следдипломно обучение за учители “Четенето като метод за развитие и образование“;

- да проведат в четири града програма, насочена към културното интегриране на деца от домовете за сираци с възрастните от университетите на третата възраст;

- да предоставят обучение на майки, пребиваващи в затвора със своите деца;

- да иницират четенето на деца в много болници и хосписи;

- да изгадат със седмичника „Polityka kolekcje“ 23 книги за деца по програмата “Цяла Полша чете на децата“;

- да насърчат над 2400 големи и малки града да участват в четенето;

- да проведат две издания на литературния конкурс на името на А. Линдгрен за съвременна книга за деца и млади хора, чието мото е: „Търсим полски автори като Астрид Линдгрен“.

Ползите от ежедневното четене на децата

Проведените изследвания, а също така и наблюдаването на семейства, детски градини и училища потвърждават, че ежедневното четене на глас на детето:

- отговаря на най-важните емоционални нужди на детето - любов, внимание, стимулиране и др.;

- изгражда силна връзка между възрастния, който чете, и детето;

- подкрепя психическото развитие на детето;

- засилва чувството на детето за неговата собствена стойност;

- допринася детето да научи езика, да обогати речника си, да придобие свобода на словото;

- подготвя детето за правилно самостоятелно четене и писане;

- учи детето на самостоятелно мислене - логическо, причинно-следствено, критично;

- развива въображението на детето;

- подобрява концентрацията на дете-

то и го успокоява;

- упражнява паметта на детето;

- дава богата обща култура на детето;

- улеснява ученето и помага на детето да успее в училище;

- научава детето на ценностите и да различава доброто от злото, развива у него морална чувствителност;

- развива чувство за хумор;

- представлява отлично развлечение за детето;

- предотвратява зависимостта на детето от телевизията и компютъра;

- представлява здравословно бягство от скуката, неуспехите и проблемите;

- защитава детето от опасностите на масовата култура;

- формира в детето за цял живот навик за четене и учене;

Насоки и примери за добра практика в обществената кампания “Цяла Полша чете на децата”

Универсални принципи:

- винаги да се чете в атмосфера на любов и възторг към детето и книгата;

- добре е да се уточни времето и да се създаде ритуал на четенето;

- винаги да се пристъпва към четенето с мисълта, че то се приема от детето с удоволствие, а не като наказание или задължение - целта е да се изработят у детето трайни асоциации на четене с удоволствие;

- да се избира интересна и подходяща за възрастта и нивото на развитие на детето книга, като се взема предвид неговата реакция;

- да се защитава чувствителността на детето – да не се възбужда безпокойство и напрежение;

- да се съобразява продължителността на четене с уменията на детето за съсредоточаване - започва се с няколко минути;

- да не се принуждава детето да седи тихо и неподвижно - то може да се забавлява, слушайки;

- да не се оставя детето само с книгите, когато вече знае буквите, защото мо-

же да се обезкуражи от четенето. Четенето е твърде трудно и детето губи основната му привлекателност - близостта с важния човек.

Принципи в дома

- четене от раждането и дори в периода преди раждане;
- ежедневно;
- определяне на времето за четене например денем и вечер преди сън;
- свикване с книгата/книгата като играчка;
- книгата като най-голямо забавление - разговори за картинките, съставяне на изречение и кратки изрази, измисляне на друг възможен край и гр.
- уважение към книгата на хартия - да няма огънати краища, да не се слага на масата в кухнята;
- продължаване на четенето дори когато детето умее да чете;
- вземане на книги при пътуване/екскурзии и където трябва дълго да се чака (например при лекаря);
- четене на тийнейджъри (възникват разговори, за които книгата често е само повод);
- телевизор и компютър - само в общата площ на жилището, трябва да се приучи детето на умерен и избирателен контакт с електронните медии.

Принципи в детската градина

- определяне на времето за всекидневно четене;
- може да се поканят за четенето родители и различни интересни гости – важен е също разговорът с тях;
- книгите винаги да са интересни, може да бъдат предложени/донесени от децата;
- от значение са разговорът след четенето, играта, свързана със съдържанието, и рисуването, свързано с текста;
- монтиране в учебната стая на рафт с книги;
- децата не са длъжни да стоят неподвижно;
- съобразяване на продължителността

за четене с възможностите на децата за концентриране;

- съобразяване на избраните заглавия с равнището на възприятия на децата;
- в стаята не трябва да има телевизор.

В момента в програмата “Четяща детска градина” участват повече от 2300 детски градини.

Ранната детска възраст е решаващото време за изучаване на езика. Отсъствието на този период не може да бъде наваксано. За детето годините преди училище са време на интензивно опознаване на света, събиране на знания, развиване и усъвършенстване на много умения.

Ежедневното четене от възрастен е изключително ефективен начин да се изгради богат речник, да се научат без формални уроци и упражнения граматичните и синтактичните правила, а също и да се усъвършенства говорът. Дете, на което всекидневно се чете и с което много се разговаря, няма нужда от логопеди и трудни упражнения за произношение.

Четенето днес е по-важно, отколкото в миналото, тъй като само формираният читател е в състояние да се справи с потока от информация и нови знания и да догони бързите промени в света. Днешните деца обаче растат в езиково оскъдна среда. Родителите отделят малко време, малко разговарят и малко им четат. Контактът с живото слово е изместен от компютърните игри и телевизията, чийто инструмент не е думата, а изображението. В резултат на това децата слабо владеят езика. Не могат да произнасят гуми, не разбират най-обикновени текстове и команди, не могат да говорят. Те са все по-малко подготвени за предизвикателствата на училището и живота.

Най-важната роля в изграждането на навика за четене трябва да има дома, но детската градина може и следва да допълва четенето у дома. Тя може да провежда обучение на родителите за ролята, която четенето играе в психическото, умственото и моралното развитие на детето. Парадоксът е, че много често се търсят скъпи начини,

които да подпомогнат развитието на децата. В същото време ежедневното четене е един лесен и без инвестиция начин, за да се постигне тази цел.

Принципи в училище

- определяне на постоянно време за всекидневен четене;
- варианти: 20 минути четене от учителя или 10 минути четене от учителя сутрин, 10 минути в края на занятията всички четат самостоятелно (учителите и училищния персонал - също);
 - незагължителните книги трябва да са винаги интересни, могат да бъдат предложени от децата;
 - важен е разговорът след четене, евентуално рисуване с по-малките деца;
 - монтиране на рафтове за книги в класната стая.

В програмата "Четящо училище" вече участват над 2400 училища.

Програмата е насочена към основните и средните училища, включително технически и професионални. Ежедневното четене на учениците за удоволствие е доказан начин за събуждане в тях на потребността от четене и в резултат възпитание на читатели: лица, които с желание четат и благодарение на това по-добре се справят с ученето и предизвикателствата в живота. Възпитаването на читатели е важно за цялото общество. Джим Трилийз, американски организатор на четенето на деца, пише: "Народ, който малко чете, малко знае. Народ, който малко знае, взема погрешни решения - у дома, на пазара, в овощната градина, на изборите. Необразованото мнозинство може при гласуване да надделее над образованото малцинство - много опасен аспект на демокрацията". Проучванията показват, че 56% от поляците не са прочели нито една книга през 2011 г., а 27% от учениците не четат почти нищо. Днешните деца растат заобиколени от езикова бедност. Трябва да се насърчават родителите да четат на своите деца, колкото е възможно повече, но също така училището следва да подкрепя разви-

тието на езиковите умения на учениците чрез ежедневен контакт с книгата и четене на глас от учителя. *В целия свят спада четенето сред децата и младите хора с изключение на тези класове и училища, в които учителите четат всеки ден на учениците за удоволствие.*

Някои учители се противопоставят на четенето на учениците в училище с обяснението, че това ще отнеме от времето за "изпълнение" на учебната програма. Прилагането на програмата обаче има смисъл само ако децата разберат смисъла на урока, могат да свържат елементи на знанието и да са мотивирани да учат. Най-добрата програма и висока квалификация на учителя не дават резултат, ако учениците знаят езика слабо, не могат да мислят или да се концентрират, гържат се предизвикателно и не се интересуват от усвояването на знания. Ежедневното четене на учениците за удоволствие и желанието за разговор след това е най-добрият начин да научат езика, да се предизвика интерес, да се насърчи ученето, да се подобри концентрацията. В допълнение към тази промяна в поведението на децата и младите хора е повишаването на моралната чувствителност, желанието за сътрудничество, връзката с учителя и създаване на по-приятелски отношения в класа. Ежедневното четене на учениците е най-евтиният и най-ефективният метод за повишаване на нивото на училищното образование и подобряване на взаимоотношенията в училище. Четенето на глас подкрепя образователната и възпитателната мисия на училището.

Действия по време на националната кампания

- разработване на знаци на кампанията - лого, плакат;
- разработване на критерии за избор на подходящи книги и списък с книги, препоръчителен за отделните възрастови групи;
- разработване на образователни и рекламни материали: плакати, брошури, етикети и др.
- създаване на уеб страници на кампанията за четене;

- провеждане на хумористични кампании в медиите (телевизионна и радио реклама, интернет);
- привличане на медийни партньори;
- регистрация на доброволци за организиране на кампании на местно ниво;
- провеждане на национални събития, обявени на интернет страницата и в бюлетин, като:
 - Национална седмица за четене на децата;
 - празнуване на рожден ден - на Мечо Пух, писатели и детски поети (с церемония и тържество с подаръци, изработени от де-

- цата, с торта);
 - Лятото с книга, Зимата с книга;
 - литературни конкурси на името на Астрид Линдгрен за съвременна книга за деца и млади хора;
 - конкурси за най-добре проведена кампания за четене и най-добра сбирка от книги;
 - финална годишна среща с цел да се благодари на доброволци и партньори;
 - учредяване на награди - статуетки, медали, дипломи на кампанията за четене;
 - организиране на пресконференции преди големи събития.

Източник:

Сала Polska czyta dzieciom

<http://www.calapolskaczytadzieciom.pl/>

Н. Колева

ПРЕПОРЪКИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В ЧЕХИЯ

Препоръките на Министерството на образованието, младежта и спорта към училищните библиотеки в началните и средните училища засягат главно тяхната дейност и задачите за изпълнение, управлението и персонала, финансирането, библиотечния фонд, библиотечно-информационното обслужване и материалната и техническата подкрепа.

Загачи

Училищната библиотека работи за реализиране на възпитателно-образователните цели на училището, като:

- създава информационен фонд, който съдържа:
 - ✓ библиотечен фонд от първични документи (книги, списания, аудиовизуални и електронни документи),
 - ✓ система от вторични източници (каталози, бази данни),
 - ✓ фактографски документи и информация в класическа и електронна форма (съдържат конкретни данни - таблици, графики, фактографски бази данни);
- води документация за библиотечните документи (записване на документи в авто-

матизирана библиотечна система), независимо от мястото им на съхранение;

- поддържа записи на регистрираните потребители и статистика на заемните документи в съответствие с действащите регламенти;
- извършва дейности за насърчаване на четенето и участва в развитието на четивната грамотност на учениците;
- сътрудничи при индивидуалната подготовка на учениците и подготовката на учителите за преподаване, а също така в подкрепа на използването на библиотечния фонд на училищната библиотека и други налични информационни източници (първични, вторични - електронни и класически);
- подготвя програма за развитие на читателската и информационната грамотност на учениците, което е част от учебната програма, и участва в нейното изпълнение;
- участва в установяване на сътрудничество с културни, развлекателни и образователни институции от региона;
- участва в дейности през свободното време на учениците и така се превръща във важен фактор в превенцията на социално-патологични явления;

- разработва план на мероприятията, планове за развитие и концепция за библиотеката; прави реклама на предлаганите услуги и планираните дейности.

Управление и персонал

- Директорът на училището:
 - ✓ осигурява пространствени, финансови, кадрови и материални условия за работа на училищната библиотека;
 - ✓ отговаря за инвентаризацията;
 - ✓ при смяна на служителя в библиотеката осигурява предаването на библиотечния фонд с протокол и инвентарен контрол;
 - ✓ проверява дейността на библиотекаря, който може да бъде педагог от училището, допълнил образованието си с библиотечен курс, или професионален библиотекар със специализирано образование.
- Библиотекарят осигурява:
 - ✓ изпълнение на задачите на училищната библиотека;
 - ✓ изготвяне на Правилника на училищната библиотека, в който са описани правата и задълженията на потребителите; правилникът се поставя на видно място;
 - ✓ изграждане и специално профилиране на библиотечния фонд в съответствие с нуждите на потребителите и образователните цели на училището;
 - ✓ обработване, съхраняване и достъп до библиотечния фонд на училищната библиотека;
 - ✓ регистриране, актуализиране, вторичен подбор и отчисляване на библиотечния фонд;
 - ✓ предоставяне на специфични библиотечни и информационни услуги в съответствие с профила на училището;
 - ✓ индивидуално информиране на учителите по отделните предмети за възможностите за ползване на библиотечния фонд в преподаването;
 - ✓ изработване на план на мероприятията, планове за развитие и концепция на училищната библиотека;
 - ✓ изготвяне на статистически доклади за състоянието и дейността на училищната библиотека по специален регламент.

Финансиране

- Юридическото лице, отговарящо за дейността на училището, трябва да използва финансовите средства за оборудване и дейности на библиотеката, като запазва тяхното предназначение.
 - Директорът взема предвид характера на работата в училищната библиотека, както и резултатите от изпълнението на нейните задачи при определяне на възнаграждението на педагога, който води училищната библиотека.
 - Финансирането на дейността на училищната библиотека се разпределя за:
 - ✓ допълване на библиотечния фонд, достъп до външни бази данни и интернет;
 - ✓ възнаграждение на служителя, отговарящ за училищната библиотека;
 - ✓ физическа, техническа и технологична сигурност на библиотеката.

Библиотечен фонд

- Библиотечният фонд се състои от:
 - ✓ група от избрани първични документи, подредени, обработени, съхранявани и предоставяни (книги, списания, аудиовизуални и електронни документи) в съответствие с образователните цели на училището;
 - ✓ структурирана система на вторични източници, които предоставят информация за съществуването и наличието на първични документи (каталози, бази данни, библиографии), които са разделени на:
 - азбучни каталози и материали (систематични и предметни),
 - електронен каталог, в който библиографските записи се съхраняват в машинно-четим формат,
 - тематичен указател (персонален, професионален, географски, секторен);
 - ✓ система на фактографските източници на информация (публикации, индекси, бази данни и др.), използвани за фактографски услуги.
 - Целта на изграждането на библиотечната колекция е:
 - ✓ системна подкрепа на образователния процес, както и самостоятелното учене;

✓ развитие на умения за четене и грамотност;

✓ създаване на условия за учене през целия живот на учениците и учителите на училището.

- Библиотечният фонд може да се съхранява на различни места в училището, за което могат да отговарят няколко служители, но е обект на еднна статистика.

Библиотечно-информационно обслужване

- Библиотечно-информационното обслужване се дели на:

- ✓ основни услуги (библиотечни услуги в библиотеката и извън нея, осигуряване на устна библиографска справка и фактографска информация, улесняване на достъпа до информация в Интернет, за която библиотеката има безплатен достъп);

- ✓ специални услуги (междубиблиотечно заемане, достъп до платени външни източници на информация, репрографски услуги и др.), за които директорът може да определи подходящи училищни такси с изключение на услугите за учениците от училището. Списъкът на таксите и услугите се съдържа в Правилника на училищната библиотека.

- Обхватът и условията за предоставяне на библиотечни и информационни услуги за ученици и учители или обществеността се съдържат в Правилника на училищната библиотека.

Материална и техническа подкрепа

За ефективно функциониране на учи-

лищната библиотека се препоръчва осигуряване на:

- ✓ достъп на потребителите;

- ✓ условия за предоставяне на библиотечни и информационни услуги за самообучение и групова работа в преподаването;

- ✓ практическо и естетическо оборудване;

- ✓ техническо оборудване с подходящ размер, отговарящо на структурата на библиотечния фонд;

- ✓ комуникация в и извън информационната система, вкл. връзка с вътрешни и външни бази данни.

Методическа помощ

- Основната информация, свързана с училищните библиотеки, се намира на интернет страницата на Центъра на училищните библиотеки: <http://www.nprk.cz/csk/>. На този адрес могат да се задават различни въпроси, свързани с училищните библиотеки. Освен това училището може да поиска по-конкретна методическа помощ.

- Електронните конференции на членове на клуба към Центъра на училищните библиотеки дават възможност за дискусии, обсъждания, получаване на информация за училищните библиотеки, информация за обучението по четене и неговото развитие, новини и др. Мнението на всеки от участниците се изпраща автоматично като електронно съобщение до всички останали участници.

- Курсовете за обучение на библиотекарите в училищните библиотеки се организират от отдела за обучение на учителите в министерството.

Източник:

Doporučení MŠMT k činnosti a funkci školní knihovny na základních a středních školách
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolni-knihovny-cinnost-a-funkce>

Н. Колева

ДИГИТАЛНИ УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ В ШВЕЙЦАРИЯ

Дигиталните училищни библиотеки се основават на платформи от собствени обучителни ресурси и отговарят на състоянието на съвременните хранилища за образователни ресурси в международна среда.

Още през 2005 г. в Швейцарския институт по информационни технологии и образование са разработени първите концепции за дигитални училищни библиотеки (ДУБ). Целта на концепциите е чрез интернет учителите и учениците да получават опростен, бърз и безопасен достъп до подходящи за тяхното обучение ресурси. По време на изготвянето на проектите за дигитални училищни библиотеки Швейцарската конференция на кантоналните училищни директори (EDK) публикува през 2007 г. "Стратегия за информационните и комуникационните технологии и медиуми". Един от аспектите в тази стратегия разглежда създаването, осигуряването на качество и обмен на електронни учебни съдържания.

Съвременните дигитални училищни библиотеки в Швейцария изпълняват всички залегнали в Стратегията изисквания и препоръки. Те предлагат подходящ софтуер за необходимите за обучението ресурси, което осигурява лесен достъп до наличните библиотечни колекции на учителите, учениците и останалите потребители.

Зададените задължителни критерии за изграждане на ДУБ са съгласувани с образователната система на страната и съответстват на потребностите на училищата. Структурирането на колекциите гарантира, че търсената информация може да бъде намерена бързо и точно по различни начини. Съществуващите преди изграждането на дигиталните библиотеки ресурси са били пригодени за предишните образователни цели, но софтуерните решения на съвременните библиотеки предлагат възможности за описание, публикуване, издирване и използване на необходимите за обучението ресурси.

Чрез участието на всички ДУБ в издирването на електронни учебни съдържания и чрез въвеждането на собствена информация се изгражда общ продукт в полза на образованието и обучението на съвременните ученици.

Ресурси

В сравнение с традиционните учебни материали, електронните учебни съдържания и програми се характеризират с по-голяма актуалност, разнообразни приложения и лесен и пряк достъп до тях. Тези силни страни често са съпътствани от слабо вътрешно структуриране и от затруднения, които възникват при достъпа до документите в интернет.

Основна характеристика на електронното учебно съдържание е наличието му в интернет и потенциалното му използване по време на най-малко една фаза на учебния процес. Дефинирането трябва да включва различни видове електронни учебни съдържания.

Електронните учебни ресурси (ЕУР) се дефинират в публикуваната през 2009 г. "Препоръка за описание на електронни учебни ресурси" от Швейцарската служба за информационни технологии и образование (SFIB), където се казва, че това са "Всички налични онлайн дигитални съдържания, които могат да бъдат използвани от учители и ученици или от всяко лице, занимаващо се с образователен проект, за подготовка, организация, изпълнение или оценка на обучителни и образователни процеси."

Категории на ресурсите

В ДУБ се разграничават четири категории ЕУР:

- **Общи ресурси** са тези, които се използват по време на обучението, но не са създадени специално за обучителни цели и по тази причина не разполагат с предвидения за целта допълнителен материал. Те включват фондове от достъпни в интернет архиви на списания, вестници, радио- и телевизионни

предавания, данни от държавни и неправителствени институции и др. Тук се включват и изображения от произведения на изкуството и много филми.

- **Обучителни ресурси** са тези, които са създадени за образователни цели или са придружени с допълнителен материал. В сравнение с общите ресурси те разполагат с разширено описание, чрез което се прецизира преподаваният материал. Обучителните ресурси могат да включват и общи ресурси.

- **Препоръчителни ресурси** са тези, които са придружени от коментар, изготвен от един специалист или специализирана институция (например висше педагогическо училище). Коментарът е част от описанието на ресурса (вкл. информация за автора) и е достъпен за всички потребители.

- **Официални обучителни ресурси** са тези, които са създадени от упълномощена инстанция и са предназначени за определени официални обучителни и учебни средства. В ДУБ официални обучителни ресурси могат да сертифицират не само кантоните и регионите, а и училищата.

Описание на ресурсите

Всеки ресурс в ДУБ се отличава с описание, което съдържа информация (метаданни) за неговите характеристики. Всяко описание се състои от две части: библиографско и педагогическо-дигитално. Библиографското описание представя характеристиките на ресурса. То включва източника на ресурса, дава се информация за авторското право и правата на потребителя, които трябва да се спазват, както и URL адреса, на който този ресурс е достъпен в интернет. Педагогическо-дигиталното описание съдържа материали, които дават възможност да се намерят необходимите за обучението ресурси. Те съдържат информация за:

- учебния предмет или темата, която ще се разглежда;
- възрастта на учениците и вида на училището, за които са предназначени ресурсите;

- уменията, които се целят чрез този ресурс.

- Двете части на описанието на един ресурс се основават на продукта LOM-CHЗ, който е сертифициран и се използва в Швейцария.

Дали един интернет ресурс може да бъде включен в ДУБ, или не, зависи от редица критерии, които важат и при неелектронните ресурси. Това включва:

- съдържанието на ресурса да е вярно;
- ресурсът да може да се използва в педагогическо-дигитално контекст.

Не се изискват други допълнителни селективни критерии като например формат на файла и др. Партньорите на ДУБ, които въвеждат ресурсите, са задължени да спазват двата критерия, като могат да добавят и свои собствени специфични критерии.

За всяко описание на ресурс трябва да е очевидно от кого е регистрирано в ДУБ. Така потребителите могат по всяко време да се информират кой ресурс от кого е въведен.

ДУБ се състои от различни приложения. Доставчиците на ресурси предоставят описание на ЕУР, публикуват ги и ги администратират. Потребителите, от своя страна, намират и използват ресурсите в обучението.

Софтуерът за потребителите се управлява от Швейцарския образователен сървър **educa.ch**, доставчик на ресурси, който се инсталира локално в тяхната институция.

ДУБ се основава на софтуера CDS Invenio, който е разработен от CERN (Европейската организация за ядрени изследвания) за управление на библиографски записи и който се използва широко в целия свят.

Използването на интернет ресурси в обучението често създава трудности, но изисква и усилия, за да се осигури достъп на

учениците до необходимия материал. За да се преодолеят тези затруднения, ДУБ са изградени в рамките на мрежата educanet, която е официалната обучителна и работна платформа в Швейцария. След влизането в нея се попада веднага в раздел "Библиотека".

Достъпът до ДУБ в **educanet** има следните предимства:

- Ресурсите могат да бъдат оценявани и коментирани, тъй като мрежата осигурява необходимата за целта идентификация на потребителя.
- Идентификацията на потребителя дава възможност за достъп до отделните ресурси или цели колекции.
- Описанията на намерените ресурси могат да бъдат копирани в лична библиотека, която да е организирана по собствените критерии на потребителя.
- Описанията на ресурсите могат да

бъдат обозначени с работни знаци и да бъдат препращани на отделни класове, групи или директно на учениците.

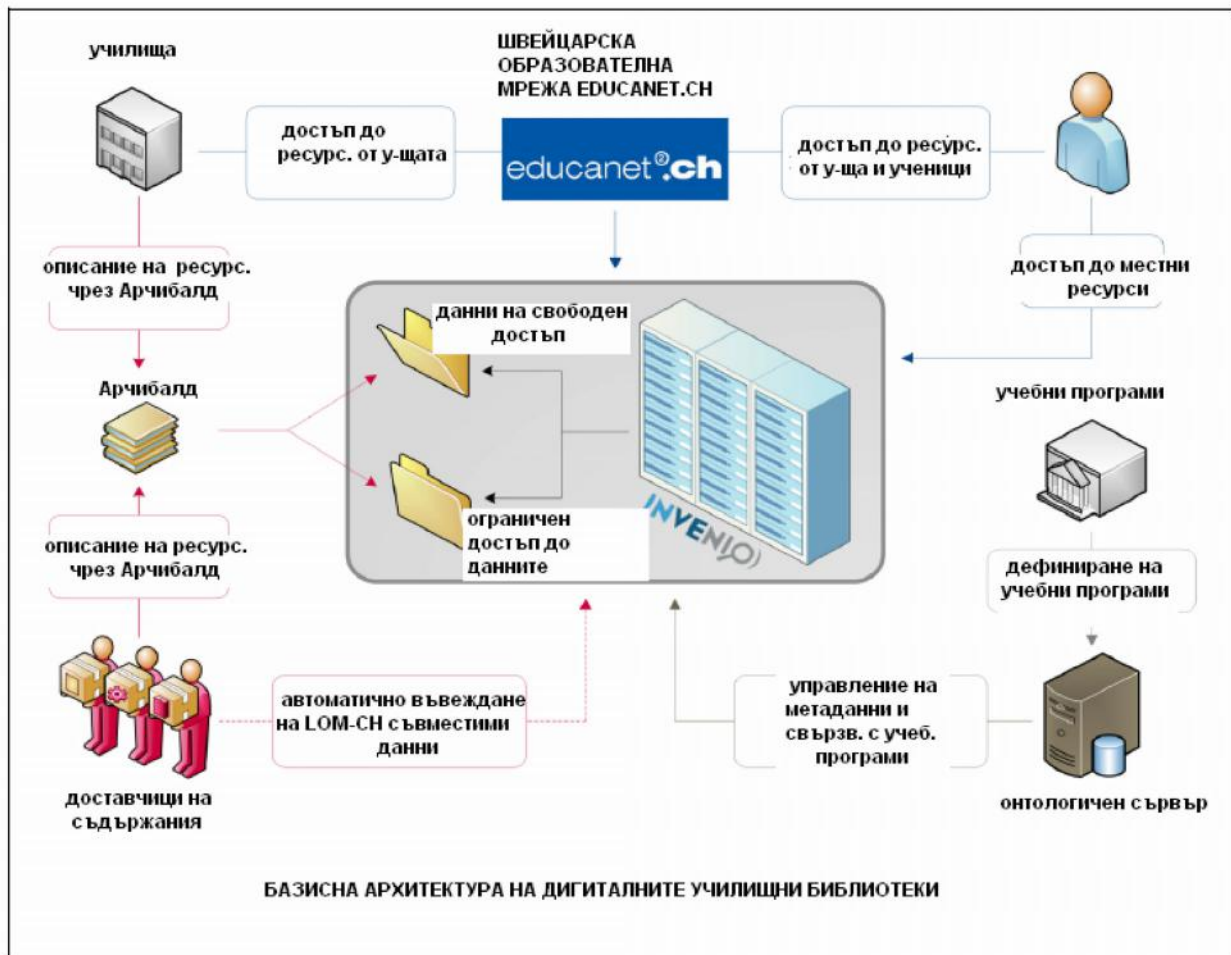
ДУБ е изградена на здрава и надеждна техническа база, а голяма част от използвания софтуер е инсталиран на Швейцарския образователен сървър.

Софтуерът Invenio е технологичното ядро на ДУБ. Той позволява да се комбинират метаданните от документалните сървъри, да се управлява онлайн библиотеката.

Софтуерът "Арчибалд" служи на партньорите на ДУБ за описание, публикуване и управление на ЕУР.

ДУБ се поддържа не само от Швейцарския образователен сървър, но и от федералните и кантоналните власти, които съчетават експертния опит на широк кръг от партньори и заинтересовани страни на швей-

Основни елементи на ДУБ

царската образователна среда.

Партньори на ДУБ са всички институции, които предоставят електронни учебни съдържания и програми и предлагат обмен на данни.

Конкретната форма на сътрудничество между партньорите в дигиталната библиотека и сървъра **educa.ch** се регламентира чрез споразумение за сътрудничество при предоставянето на ЕУР. Споразумението е насочено към развиването на ДУБ за разработване на устойчиви ресурси и набелязва необходимите задължения и отговорности на партньорите. От споразумението са изключени финансовите отношения между партньорите и educa.ch.

Координиране на национално ниво

За координирането на работата на ДУБ е предвидено следното разпределение на ролята:

- Швейцарската служба за информационни технологии в образованието разработва софтуера и координира сътрудничеството между и с партньорите.

- Швейцарският образователен сървър осигурява необходимите за експлоатацията на ДУБ технически инфраструктури и предлага достъп до мрежата **educanet**.

- Националната координационна група на ДУБ подпомага дейността на Швейцарската служба за информационни технологии в образованието. В тази група работят представители на регионалните образователни институции, на педагогическо-дигиталните медийни центрове, на библиотеките, на висши педагогически училища и на вътрешно кантоналната централа за учебни материали.

Източник:

Die Digitale Schulbibliothek -

biblio.educa.ch/sites/default/files/20110419/bsn_docbase-dt_def_0.pdf

- Швейцарската конференция за координиране на ИКТ и образованието координира прилагането на стратегията на федерацията и кантоните за интегриране на ИКТ в обучението и в училище във всички класове и във всички сфери на образованието.

- Кантоналните образователни департаменти и регионалните конференции към Министерството на образованието си сътрудничат с цел обработване на съществуващите и бъдещите колекции от ресурси. Централна роля в това сътрудничество играе координирането и организацията на избора на ресурси и тяхното обвързване с учебната програма.

- Педагогическо-дигиталните медийни центрове селектират ресурсите, валидират ги и публикуват описанията в ДУБ. Те участват в поддържането на софтуерните продукти, както и на тезауруси и онтологии, които се използват за описание на ресурсите.

Висшите педагогически училища подпомагат развитието на ДУБ в конкретни научноизследователски проекти и предоставят средства за библиотеките. Партньори на ДУБ са всички тези институции, които предоставят ресурси за ДУБ.

Швейцария участва в Европейската училищна мрежа, в която са организирани над 30 национални образователни министерства, в европейски проекти, които имат същите или подобни цели, както ДУБ в Швейцария. Страната участва в международния обмен на учебни ресурси, като, от една страна, има достъп до около 130 хил. ресурси, а от друга страна, тя предоставя свои собствени учебни ресурси.

Ю. Дичева

УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В БЕРЛИН

Изследванията на училищните библиотеки в Германия са доста бегли и зле структурирани. През периода 2008-2010 г. Институтът по библиотекознание към университета „Хумболт“ провежда проучване на училищните библиотеки в Берлин.

Училищните библиотеки не са библиотеки в истинския смисъл на думата. Те са „междинните пространства“ в училищата, като се има предвид, че тези пространства не всякога са необходими на училищата за изпълнение на техните задачи.

В същото време библиотеките са интересни за научно изследване, тъй като са пространства за достъп на различни групи от хора. Необходимо е да се вземе предвид гледната точка на библиотекарите, преподавателите, родителите и учениците.

Предполага се, че различните представи за това какви да са функциите на училищната библиотека и как да изглежда тя, водят до появата на различни модели училищни библиотеки. Това предположение се подсилва от факта, че през последните години училищата са подложени на контрол отвън.

Училищните библиотеки като „междинни“ пространства

Реформите в образованието в Германия изискват училищата да изградят свой профил, което налага да се увеличат „междинните“ пространства в тях. Не е задължително тези пространства (помещения) да изпълняват задачите на училището и да са свързани с успешната кариера на учениците в него. В същото време те са места, където работят специалисти, които не са пряко свързани с преподавателския персонал. Тук могат да се провеждат и мероприятия със силна гражданска ангажираност. От една страна, междинните пространства разширяват и обогатяват програмите на училищата. От друга страна, те могат да допълнят възможностите за приятно прекарване на свободното време, да са място, където не се говори за оценки или пък място, където се предоставя помощ на класния ръ-

ководител.

Голяма част от създадените в подкрепа на профила на училищата междинни пространства се явяват предвестници на реформите в образованието.

На училищните библиотеки се гледа като:

- 1) възможност за допълване на образователните предложения на училищата;
- 2) пресечна точка на педагогическите и библиотекарските професионални усилия и нарастващите изисквания за гражданска ангажираност;
- 3) междинни пространства за нуждите и възможностите на отделните училища, които не могат лесно да бъдат стандартизирани.

Създаването и използването на училищните библиотеки се насърчава чрез нарастващото управление на училищата отвън.

Особености на училищните библиотеки:

- а) събуждане на интерес към четенето и подкрепа на учениците при запознаването им с белетристика;
- б) подкрепа на учениците при решаване на училищните им задачи, особено чрез предлагане на справочници;
- в) подкрепа на учебната програма на учениците особено в основните училища, които се считат за „четящи“ училища.

Изисквания на учители, ученици, родители и библиотекарите към училищните библиотеки

Училищните библиотеки като институции могат да бъдат много различни. Те се различават според представите на:

1. преподавателите, които са с педагогическа ориентация;
2. библиотекарите, които се насочват към опита, който имат от работата в обществените библиотеки;
3. родителите или други ангажирани ли-

ца, които често са персонал на училищните библиотеки;

4. учениците.

Въпреки това училищните библиотеки трудно се създават според представата на една единствена професионална или обществена група.

Теоретично в училищните библиотеки се отделя най-голямо внимание на интересите на учениците. Тези институции работят за тях.

Несъмнено влияние върху оформянето и изграждането на отделните библиотеки играе и инфраструктурата на съответните училища - в т.ч. уменията и потенциалът на участващите в тях, както и техният профил. Инфраструктурата на училището е от значение при създаване на дадена училищна библиотека.

1. *Представата на педагозите* описва училищните библиотеки като институции, които подкрепят педагогическите задачи на съответните училища. Във фокуса на това проучване училищните библиотеки се разглеждат като място за обучение и самостоятелно учене или като социално пространство на училището. Представата за това го каква степен библиотеките подкрепят училищната дейност се свързва със съответната училищна форма.

2. *Представата на библиотекарите* е тясно свързана с обществените библиотеки. Отдава се значение на каталозите, подготвянето на изложби с част от фондовете на местните обществени библиотеки.

3. *Представата на родителите и другите ангажирани лица* е свързана с това на библиотеките да се гледа като на медийни и книжни колекции и на помещение за училищното ежедневие. Библиотекарят интензивно и всеотдайно работи в интерес на учениците и преподавателите.

Не е задължително представите на тези три групи да си противоречат.

МОДЕЛИ НА УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ

Училищните библиотеки като места за преподаване на учебния материал

Голям брой училищни библиотеки имат място в учебния план и в тях се реализират учебни часове или проекти. Те са необходими да подкрепят обучението в училище. В тях трябва да има достатъчно пространство и оборудване, така че да се проведе учебен час поне на един клас. Освен това библиотечните фондове трябва да подпомагат протичането на учебния час.

Тъй като в повечето случаи бюджетът на училищните библиотеки е ограничен, не е ясно как точно изискването училищните библиотеки да бъдат и помещения за преподаване или за работа по проекти се отразява реално на оборудването им. Въпреки това при изграждането и оборудването на библиотеки се включват и педагогическите представи.

Училищните библиотеки като места за четене и учене

Фондът на библиотеката е развит така, че да се насърчава и събужда интересът към четене и учене. Меблировката, вкл. обособяването на кътове за четене или други подобни места е важна, за да се привличат учениците като читатели. Допуска се, че тези институции дават приоритет за насърчаване на четенето в библиотеката и на „свободното четене“ - практика за използване на училищни библиотеки като места за четене на самостоятелно подбрани от учениците литературни произведения. За да се осигури свободен достъп на учениците, библиотеката трябва да има подходящо или по-дълго работно време.

Училищните библиотеки като пространства за обучение

Третият модел на училищни библиотеки изисква обособяването им като открити пространства за обучение. В този случай те

са свързани с обучение и осигуряване на работна среда за учениците, без да са пряко свързани с учебната програма на училището. Очевидно в този случай на библиотеките се приписва потенциална образователна функция. Въпреки това е трудно да се каже какво точно трябва да е тяхното оборудване и как трябва да бъде структуриран фондът. Може да се предположи, че фондът трябва да предлага възможности за самостоятелно учене. Това може да означава наличие на много справочници, но може и да означава и фонд с много богато съдържание. Този модел е свързан с образователната функция на училищната библиотека, но не и с образователните задачи на училището. Предполага се, че голям брой училищни библиотеки, които са близки до този модел, се изграждат и ръководят от извънучилищни доброволци и родители, които внасят своите идеи за образованието в училищното ежедневие.

Училищните библиотеки като неучебни помещения в училищата

Значителна част от училищните библиотеки не са свързани с потенциалната образователна функция на тези институции, а са по-скоро място за развлечение през межгучасията и свободното време. При тази концепция не се изисква специален фонд и специално оборудване.

Училищните библиотеки като малки градски библиотеки

В библиотечната литература съществува друг диференциран модел за училищни библиотеки, който не е широко разпространен в Берлин. Училищните библиотеки са или филиали на обществените библиотеки, или са комбинация между училищна и обществена библиотека. Те се отличават с това, че се ръководят от дипломирани библиотекари и се стремят към политика и начин на систематизиране на фондовете, характерен за малките градски библиотеки. В провинция Берлин такива библиотеки има в Шпангау. Интересно е, че в някои случаи, те са разполо-

жени в сградата на обществените библиотеки.

Библиотечното обслужване на училищата в Берлин

Всеки от 12-те окръга на Берлин има свои публични библиотеки. Окръзите Среден и Фридрихсхайн-Кройцберг имат обща градска библиотека. Към Централната библиотека на провинцията съществува обществена библиотека на подчинение на Сената, която има две седалища, отговарящи за задължителния депозит и снабдяващи населението с литература. Градската библиотека (окръзите Среден и Фридрихсхайн-Кройцберг), както и окръзите Шпангау и Щеглиц-Целендорф предлагат и обслужване с библиобуси. В някои окръзи се организират литературни вечери, предлагат се рафтове с книги/медийни издания, прожектират се книги с картинки и др. За насърчаване на четенето училищните библиотекари често работят с външни партньори.

Работата на съществуващите училищни библиотеки в Берлин не се координира нито от училището, нито от библиотечната система на провинцията. Вместо това за относително кратък период от време през последните години е създаден Ден на училищните библиотеки и Асоциацията на училищните библиотеки. По съдържание Денят на училищните библиотеки е дискуссионно и образователно събитие. През 2008 г. организаторите отчитат 90 участници, а през 2009 г. - 150.

През април 2010 г. се създава и Асоциацията на училищните библиотеки Берлин - Бранденбург.

Около 29,4% от училищата имат свои собствени библиотеки. Очевидно голям брой хора и училища са на мнение, че училищната библиотека е от съществено значение.

В различните видове училища се наблюдава неравномерно разпределение на училищните библиотеки, като не се разглежда тях-

Таблица 1. Училищни библиотеки в Берлин (април 2010 година)

Вид училище	Брой училища в Берлин	Училища с книжарница или библиотека	Дял на училищата с библиотеки
Основно училище	440	155	35,2%
Средно училище – първи прогимназиален етап	50	9	18,0%
Реална гимназия	71	5	7,0%
Гимназия	109	41	37,6 %
Общообразователно училище	54	13	24,1%
Училище със СОП	67	10	14,9%
Училище с реформаторска или алтернативна педагогика	9	2	22,2%
Общо	800	235	29,4%

ното оборудване.

Не е изненадващо, че приблизително 35,2% от основните училища имат училищна библиотека, като се има предвид, че училищните библиотеки обикновено са свързани с дейностите за насърчване на четенето, което е в основата за създаването на тази компетенция в този вид училища. Не

може да се обясни защо училищни библиотеки имат 37,6 % от средните училища – първа гимназиална степен, и само 7,0 % от реалните гимназии. През последните години броят на училищните библиотеки в училищата за деца със СОП изненадващо нараства, защото те се стремят към политика на „нормални училища“.

Таблица 2. Училища с училищни библиотеки

Вид училище	Училища с книжарница или библиотека, април 2008 г.	Училища с книжарница или библиотека, април 2009 г.	Училища с книжарница или библиотека, април 2010г.
Основно училище	95	110	155
Средно училище – първи прогимназиален етап	1	6	9
Реална гимназия	4	5	5
Гимназия	22	31	41
Общообразователно училище	14	16	13
Училище със СОП	2	8	10
Училище с реформаторска или алтернативна педагогика	1	1	2
Общо	139	177	235

Таблица 3. Училища с училищни библиотеки в проценти

Вид училище	април 2008	април 2009	април 2010
Основно училище	21,1	25,3	35,2
Средно училище – първи прогимназиален етап	1,8	11,3	18,0
Реална гимназия	5,3	6,8	7,0
Гимназия	19,7	28,7	37,6
Общообразователно училище	26,4	30,2	24,1
Училище със СОП	4,7	11,0	14,9
Училище с реформаторска или алтернативна педагогика	11,1	11,1	22,2
Общо	17,4	22,0	29,4

Статистически се забелязва едно относително стабилно ядро на училищните библиотеки в Берлин. Повечето от съществуващите училищни библиотеки са отворени през последните две години. Между 2008 и 2010 г. в Берлин са отворени много повече библиотеки, отколкото са затворени.

Училищните библиотеки се създават и работят независимо дали се подкрепят от публичните библиотеки. Броят им в Берлин е достатъчно голям, за да не се гледа на тях като на случайно явление.

Публичните библиотеки винаги се представят като важен партньор на училища и училищни библиотеки. Те могат да бъдат полезни с уменията си по изграждане на фондове, каталогизиране и систематизиране, както и при избора на подходяща мебелировка. По този начин може да се създадат училищни библиотеки като модел на обществените библиотеки, но въпреки това е необходимо да се осъзнае и подкрепи спецификата и същността на училищните библиотеки.

Източник:

Schulbibliotheken in Berlin 2008-2010

Übersicht zu den grundsätzlichen Entwicklungen und der Anzahl der Schulbibliotheken in Berlin

<http://edoc.hu-berlin.de/series/berliner-handreichungen/2010-274/PDF/274.pdf>

Я. Панова

ВИСОКОЕФЕКТИВНИ ПРОГРАМИ ЗА УЧИЛИЩНИ БИБЛИОТЕКИ В ЩАТА КОЛОРАДО, САЩ

Напоследък в щата Колорадо, САЩ, се реализират няколко инициативи, които отговарят на изискванията на Министерството на образованието за създаване на високоефективни библиотечни програми, ръководени от сертифицирани и/или утвърдени училищни библиотекари. Действията са насочени към осъществяването на следните инициативи:

- ✓ Законопроект на Сената 212
- Общата цел е подготовката на учени-

ците за бъдещи успехи след завършване на средното образование и за трудова заетост. През 2010 г. Съветът по образование на щата Колорадо приема общи основни стандарти Common Core State Standards (CCSS) и налага интегрирането им с учебните стандарти Colorado Academic Standards (CAS). Така се обединява учебното съдържание на двата стандарта, осигуряващо подготовка за персонална финансова грамотност, умения за 21 век, компетенции за готовност за училище, компетенции за обучение след завършване на

средното образование и за заетост, както и за реализиране на очакванията в предучилищна възраст.

✓ Законопроект на Сената 191

Изисква поне 50% от оценяването на учителите и на директорите на училища да се определя от учебния напредък на учениците. Един от аспектите на законопроекта е да се гарантира, че във всяка класна стая има ефективен учител и всяко публично училище се ръководи от ефективен директор.

✓ Закон 163

Според закона за отчетността в образованието от 2009 г. (SB 09-163) щатът, областите и отделните публични училища се отчетат за своите резултати съгласно набор от индикатори и тяхното измерване. През 2010 г. в закона се обединяват системите за измерване, като се актуализират основните концепции за резултатите на учениците, съобразно уменията на 21 век.

Ролята на училищните библиотекарски за реализиране на инициативите

В днешно време, когато от учениците се изисква да развият комплексни умения, нужни в 21 век, техният успех зависи голяма степен от разработването на стабилна програма за училищната библиотека. Програмите за училищни библиотеки са подложени на големи промени в резултат на въвеждането на високи технологии и на нови форми на обучение, основано на обективни факти. Фокусът на програмите за училищни библиотеки се измества от библиотеката като затворено пространство към място с подвижни многопластови граници, в зависимост от различните нужди и повлияни от една интерактивна световна общност. Водещите принципи на програмите за училищни библиотеки трябва да се съсредоточат върху изграждането на гъвкава учебна среда с цел придобиване на множество умения от успешни учащи се.

В резултат на проучвания през март

2012 г. Министерството на образованието в щата Колорадо публикува документ, чиято цел е да определи бъдещата насока за развитие на високоефективни и успешни програми за училищни библиотеки и да помогне на библиотекарите, управителите и персонала за реализирането на инициативите.

Структурата на документа се състои от шест основни раздела, като всеки съдържа отделни точки, засягащи ключовите индикатори за реализирането на ефективна библиотечна дейност в училищата.

I. СРЕДА ЗА ОБУЧЕНИЕ И ПОДГОТОВКА

1. Съвместна работа

Съвместната работа между училищните библиотекарски и учителите е ключов индикатор за успешна и ефективна библиотечна програма. Проучването показва, че качеството и честотата на сътрудничеството между училищните библиотекарски и учителите допринася за повишаване на успеха на учениците.

2. Обучение

Ефективните училищни библиотекарски работят заедно с учителите, за да се съобразят учебното съдържание в класните стаи с необходимите за 21 век нови умения.

3. Стратегии за предоставяне на добро обучение

Ефективните училищни библиотекарски играят водеща роля за намиране и прилагане на най-добрите практики за диференцирано обучение в рамките на утвърдените учебни програми.

4. Оценяване на учениците

Училищните библиотекарски и класните ръководители трябва да разработят съвместно механизмите, чрез които да оценяват степенята, в която учениците придобиват основните за 21 век умения, чрез формиращо и обобщаващо оценяване като например съставяне на рубрики, изготвяне на

контролни списъци и водене на дневници.

5. Самостоятелно използване и лично удовлетворение

Ефективните библиотечни програми стимулират четенето като истинска отплата от ученето, за лично обогатяване и удоволствие.

6. Изготвяне на учебни програми

Училищните библиотеки трябва да участват активно при изготвянето на учебните програми, като работят заедно с административния и учителския състав за обединяване на целите, плановете и процесите на училището и на по-широките образователни общности.

II. ПЕРСОНАЛ

7. Училищен библиотекар (професионалист) – изследването показва, че една стабилна библиотечна програма, включваща сертифицирани училищни библиотекари, има отношение към успеха на учениците.

8. Помощен персонал - поема текущите дейности на библиотечната програма. Това позволява на сертифицираните училищни библиотекари да се фокусират върху създаването на ключовите компоненти на високо ефективната библиотечна програма.

III. ЗАЩИТА НА ПРОГРАМАТА

9. Административна подкрепа

Административната подкрепа в рамките на сградата и на училищния район е основен компонент за изграждане и поддържане на ефективни, висококачествени програми за училищната библиотека на 21 век. Директорът очаква и подкрепя сътрудничеството между библиотекаря и учителя, за да се интегрират уменията на 21 век в академичните стандарти на Колорадо. Управителят очаква училищният библиотекар да е запознат с националните тенденции на образователните стандарти (като тези на Американската асоциация на училищните библио-

текари - AASL) и/или на Международното общество за технологии в областта на образованието - ISTE/NETS) и да ги използва като принципи при интегрирането на способностите на 21 век в академичните стандарти на Колорадо.

10. Изготвяне на специални плановете

Ефективните библиотечни програми осигуряват разнообразие от програми през цялата година, за да се ангажират и учениците. Посещения на автори, клубове или панаири на книгата и други подобни събития, които са определени в сътрудничество с учителите, се свързват с основните образователни дейности.

11. Комуникация, маркетинг, връзки с обществеността и подкрепа

Насърчаването на училищната библиотека е критична дейност за изграждане на една ефективна програма, която се поддържа в училището, както и от родителите и общността.

12. Набиране на средства/развитие

Ефективните училищни програми активно търсят финансиране в подкрепа на проекти, материали и подобрения. Работата с групи за подпомагане като например областни фондации, родителски групи и местния бизнес е съществена част от изграждането и поддържането на една развиваща се библиотека.

IV. РЪКОВОДЕНЕ

13. На ниво училище - училищните библиотекари са лидери в обучението в техните училища, като обслужват учебната програма, дейностите за подобряване на училището и комисиите за планиране.

14. На професионално ниво – училищните библиотекари са ефективни лидери в своята професия, които служат на областни, държавни и национални съвети и комитети.

15. Професионално развитие

Училищният библиотекар е в течение на съвременните професионални практики, за да си осигури професионално развитие в области, свързани с обучението и технологичните ресурси.

V. ПРОГРАМНИ РЕСУРСИ И АДМИНИСТРИРАНЕ НА ПРОГРАМАТА**16. Колекции**

Печатните и непечатните издания са основната част в колекцията на всяка библиотека. Бързият достъп до библиотечната колекция помага да се изгради основа за грамотност, владеене на информация, четене за удоволствие и изследователски умения.

17. Инструменти за ефективност и приложимост

Високоэффективните програми за училищни библиотеки осигуряват съвременни, общоприети и висококачествени образователни ресурси за учениците и персонала.

18. Технологична апаратура и електронни компоненти

Технологичната инфраструктура се състои от компютри, съвременна апаратура за показване на работата на учениците и учебното съдържание, както и достъп до Интернет, като съответствието с критериите в съответната област е от решаващо

значение за ефективност на програмата за училищната библиотека.

19. Политики, процедури и практики

В указанията на IFLA за училищните библиотеки се посочва, че училищната библиотека се управлява при ясно структурирана политическа рамка.

20. Изготвяне на график

Изготвянето на график е важен компонент на програмата за училищна библиотека, заедно с общите цели и мисията на училището.

21. Стратегическо планиране

Планирането на бъдещето има съществена роля за всяка успешна програма. Годишен преглед на библиотечната статистика и постъпленията от спомоществатели на библиотеката е част от разработването на план за действие за постоянно качествено подобрене.

VI. БЛАГОПРИЯТНИ УСЛОВИЯ**22. Обстановка**

Качеството на средствата за обслужване на училищната библиотека и доколко благоприятна е средата за насърчаване на използването ѝ от ученици и персонал отразява отговорността на училището в осигуряването на висококачествена учебна практика за всички.

Източник:

Colorado's Highly Effective School Library Programs

<http://www.cde.state.co.us/cdelib/HighlyEffective/download/HighlyEffectiveSchoolLibraries.pdf>

М. Стоянова

ПРЕДСТАВЯМЕ ВИ

НАСОКИ НА ИФЛА/ЮНЕСКО ЗА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ

През 2002 г. ИФЛА³/ЮНЕСКО изготвят Насоки за училищните библиотеки, за да се информират вземащите решения при подпомагането и консултирането на библиотекуите на национално и местно ниво в световен мащаб. В разработването на Насоките участват много специалисти от различни страни, където съществува разнообразие от местни условия, като стремежът е да се обхванат нуждите на всички възможни видове училища. Насоките следва да се приемат в контекста на местните и регионалните условия. Те са създадени в резултат на интензивни дискусии и консултации, а целта им е да подпомогнат училищата в прилагането на принципите на Манифеста на ЮНЕСКО, приет през 1995 г.

В структурата на Насоките се съдържат няколко раздела.

В Раздел 1 са представени задачите и стратегиите на училищните библиотеки, както контрола и оценяването им.

В Раздел 2 е направено описание на библиотечните фондове – насоки за финансиране, указания за местоположението и помещенията на училищните библиотеки, необходимите мебели и оборудване, електронните и аудиовизуалните средства, управлението и развитието на фондовете и електронните ресурси.

В Раздел 3 се разглеждат въпросите за персонала на училищните библиотеки – ролята на училищния библиотекар и неговите помощници, сътрудничеството между учителите и персонала на училищните библиотеки, необходимите компетентности, кои-

то трябва да притежава персоналет, задачите на ръководителя на училищната библиотека и етичните норми, които трябва да се спазват от персонала.

В раздел 4 са представени насоки за разработване на програми и за сътрудничество с различни институции, както и за съвместното използване на наличните ресурси с публичните библиотеки, препоръчват се и определени дейности на ниво училище.

Раздел 5 съдържа указания за подкрепа на училищните библиотеки и на обучението в тях – маркетингова политика и указания за обучение на потребителите. В същия раздел е представен и модел на програма за обучение и насоки за необходимите информационни компетентности при използването на училищните библиотеки.

За да се усъвършенстват библиотечните услуги за деца и младежи в една община, е необходимо сътрудничество между училищните и публичните библиотеки. В писмения договор за сътрудничество трябва да се набележат следните аспекти:

- общи мерки за сътрудничество;
- точно описание на отделните области на сътрудничеството;
- очаквани икономически резултати и разпределение на разходите;
- определяне на продължителността на сътрудничеството.

Някои примери за сътрудничество са съвместно обучение на персонала, изграждане на фондовете, програмиране, координиране на електронните служби и мрежи, сът-

³ International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)

рудничеството при разработването на помощни средства за учебния процес и при обучението за използването им, посещения на училищни паралелки в публичните библиотеки, съвместно подпомагане на обучението на учениците по четене и писане, съвместен маркетинг на библиотечните услуги за деца и младежи.

Учениците са най-важната целева група на училищната библиотека. Те могат да ползват библиотеката по различни причини – да изготвят домашните си работи, да издирват информация, необходима им при работата по проекти и задачи, за подготовка на презентации, за развлечение.

Новите електронни помощни средства са предизвикателство за читателите и библиотекарят може да помогне чрез представянето на тези ресурси, които са средство за постигане на цел, а не са самоцел.

Услугите и оборудването на училищната библиотека трябва активно да се използват така, че потребителите винаги да са наясно с важната роля на библиотеката като партньор в обучението и за достъп до всички видове информационни ресурси. Необходимо е подпомагането на училищната библиотека да се съобрази с характера на училището и различните целеви групи потребители.

Училищната библиотека трябва да има разработена писмена политика в областта на маркетинга и подпомагането, в която се посочват целите и стратегиите, разработени в сътрудничество с училищната администрация. Тя трябва да включва:

- целите и стратегиите;
- план за действие за постигане на целите;
- методите за оценка.

Необходимите дейности се променят в зависимост от местните условия и цели. Основно това са:

- разработване и поддръжка на интернет страници на училищните библиотеки с цел реклама на собствените услуги, с линкове към съответните страници и портали;
- организиране на презентации и изложби;
- публикации с информация за работно-

то време, услугите и наличните колекции;

- създаване и разпространение на комбинирани учебни програми, както и на междупредметни теми;
- информиране на новите ученици и техните родители за възможностите на библиотеката;
- организиране на приятелски групи за родители и други заинтересовани страни;
- организиране на изложби на книги и кампании за ограмотяване;
- изграждане и развитие на връзки с други местни организации (например обществени библиотеки, музеи, исторически общества).

Планът за действие трябва да се преразглежда ежегодно и да се актуализира цялото му съдържание най-малко през една година.

Самообучението е от съществено значение за развитието на ученето през целия живот. Самообучаващите се ученици трябва да имат ясни цели и представа за начина, по който да използват медиите за информационни нужди и да търсят отговори на въпроси. Те трябва да поискат помощ, ако е необходимо и да разберат организацията и структурата на библиотеката. Библиотекарят ще помогне, като ги обучи.

Издирване и събиране на информация

Това са основни умения, които учениците трябва да могат да прилагат с цел да се справят като самообучаващи се при търсене на информация в библиотеката. Те включват разбиране на буквени и числови принципи и прилагане на различни инструменти за търсене на информация в електронните бази данни и интернет. Тези умения трябва да са свързани с цялата учебна програма и да се развиват постоянно в професионален контекст.

Компетентният ученик, който е овладял тези умения, може да споделя какви методи за извличане на информация използва като например проучване, интервю, експеримент, наблюдение и проучване на източниците. Библиотекарят трябва да разработва курсове за издирване и събиране на информация за специалните нужди на различни лица и групи. Това

трябва да се осъществи в сътрудничество с учителите. Обучението в тези умения в много отношения е най-важната част от дейността на училищната библиотека.

Селектиране и оценяване

Учениците трябва да развиват капацитета си за критично мислене. Заедно с посочените по-горе умения, от решаващо значение е постигането на задоволителни резултати при използване на библиотеката.

Програмите за насърчаване на тези умения трябва да включват следните упражнения:

- формулиране и използване на правилните въпроси;
- използване на подходящи медии;
- използване на различни стратегии;
- прилагане на етични решения.

Задачи на персонала на училищната библиотека

Библиотекаря трябва да обърне особено внимание на обучението на учениците по отношение на намирането на съвременна и актуална информация и идентифицирането на тенденции или неточности. Използваните средства трябва да бъдат сравнени и оценени, за да се гарантира, че направените предположения и изводи са формулирани така, че да се основават на максимална достоверност. Компетентният ученик трябва да бъде в състояние да идентифицира критерии като авторитетност на първоизточника, пълнота, форма, значение, гледна точка, надеждност и актуалност.

Традиционните представи за функциите на библиотеката често се ограничават до събирането и подбор на информация. На последващото структуриране и използване на тази информация не се отдава голямо значение. Библиотекаря трябва да подпомага учениците да развиват тези умения при подготовката на проекти и задачи. Той трябва да оказва помощ на потребителя например при изготвянето на справки, цитирания, би-

лиографски описания и др.

Компетентният ученик трябва при обработване на информация:

- да умее да прави изводи;
- да установява връзки към съществуващите знания;
- да обобщава информация от различни източници;
- да се изразява ясно и еднозначно;
- да отразява правилно установени цели и критерии;
- да притежава необходимите компетентности.

Библиотекаря има задачата да консултира учениците, да ги съветва и обучава в библиотеката.

Оценяване

Заклучителната фаза на проекта за обучение се състои в оценяване на процеса и резултатите. Много е важно учениците да са в състояние да мислят критично. Резултатите трябва да бъдат обобщени, както следва:

- да се оцени дали крайният резултат съответства на първоначалния план, за да се реши доколко е постигната целта;
- да се определят силните и слабите страни на учебния проект;
- да се предприемат действия за подобряване, както и да се поставят следващи задачи.

Библиотекаря трябва да бъде включен наравно с учителите в процеса на оценяване по две причини. Първо, той трябва да информира за начина, по който библиотеката е в състояние да отговори на нуждите на потребителите. Второ, той трябва да бъде в състояние да действа като активен партньор при обучението, който може да помогне да се изясни връзката между учебния процес и крайния резултат.

Редица държави, общини и училищни библиотеки имат изготвени проекти за обучение на потребители, някои от които са на разположение в Интернет.

Източник:

Die Richtlinien der IFLA/UNESCO für Schulbibliotheken - www.ifla.org/VII/s11/pubs/SchoolLibraryGuidelines-de.pdf

Ю. Дичева

ГЕРМАНСКАТА ПРОГРАМА "SPIRALCURRICULUM" – МОДЕЛ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО МЕЖДУ БИБЛИОТЕКИТЕ И УЧИЛИЩАТА

Училищата и библиотеките са важни институции за насърчаване на децата да четат. За съжаление сътрудничеството между тях е по-често случайно и избирателно.

За да могат децата и юношите постоянно и систематично да се възползват от предложенията за четене, в Германия от няколко години се разработват модерни концепции за сътрудничество между библиотеките (училищни и публични), училищата и дори детските градини. С тези концепции се предвижда дългосрочно сътрудничество, уточняват се целите и сроковете за работа.

Моделът "SPIRALCURRICULUM" се основава на принципа на спиралата, като в хода на учебните години постепенно се повишава нивото на мотивацията за четене в зависимост от възрастта на детето. Едновременно с това децата се обучават как да ползват ефективно библиотеките, как да търсят информация и да я осмислят.

Източник:

Spiralcurriculum – ein Modell zur Kooperation zwischen Bibliotheken und Schulen - <http://www.goethe.de/ins/lv/rig/kul/mag/bib/lef/deu/de7062326.htm>

Ю. Дичева

Концепциите по правило се изработват на местно или регионално ниво съвместно от библиотекари и педагози.

Така например концепциите за програмата "SPIRALCURRICULUM" в училищните библиотеки във Франкфурт на Майн съдържат не само идеите за децата от 1. до 10. клас, а още над 50 допълнителни дейности като например организиране на игри, предоставяне на книги-игралки, организиране на конкурси по четене и др. Всички тези предложения вече са въведени и се радват на значителен интерес.

Проектът „Wortstark“ е специално предложение на градската библиотека Фридрихсхайн-Кройцберг в Берлин, чиято цел е не само да стимулира децата да четат, а преди всичко да развива говорните им умения от 2 до 12 годишна възраст. Програмата се състои от осем елемента за различните възрастови нива и е изработена съвместно от библиотекари и педагози.

МУЛТИМЕДИЙНА УЧИЛИЩНА БИБЛИОТЕКА

Мултимедийната училищна библиотека е развитие на „модела на централна училищна библиотека в средните училища в сътрудничество с учениците“. Тя се различава от традиционната училищната библиотека по отношение на инфраструктурата, фонда, използването и позиционирането ѝ в училищния профил. Терминът „мултимедийна училищна библиотека“ се фокусира върху интеграцията на новите медии. Понастоящем много библиотеки имат CD-ROM, DVD и интернет ресурси в своя фонд и предлагат интернет работни места.

За мултимедийна библиотека се говори, когато има обвързване на тези нови медии и ясна концепция за реализиране на този модел.

Мултимедийната училищна библиотека се различава от модела на традиционната библиотека по отношение на:

- инфраструктурата, фонда, вкл. и разкриването им;
- използването;
- позиционирането в профила на училището, училищния живот и свързания с това мениджмънт.

Инфраструктура и фондове

Мултимедийната училищна библиотека е оборудвана с достатъчен брой интернет работните места, CD-ROM устройства, които са интегрирани в училищната мрежа. Има и устройства за цифрова обработка (цветни и черно-бели принтери, скенери, цифрова камера и др.), както и техника за презентация на изготвените в мултимедийната библиотека материали.

В момента библиотеките на общообразователните средни училища в зависимост от размера на класа имат от 2 до 4 работни места, свързани в мрежа, LCD уред с ноутбук. В допълнение има работни места за библиотечната администрация, както и места за работа на учениците.

Към фонда от печатни медии, CD-ROM, DVD, видеокасети и др. се появяват и дигитални ресурси. Те се съхраняват или локално, или като интернет източници в библиотечния каталог на интернет страницата на училищната библиотека. Изготвянето на пълен набор от електронни услуги е основна задача на мултимедийната училищна библиотека.

Използване

Мултимедийната училищна библиотека е по-силно интегрирана в учебния процес от централната училищна библиотека. В нея се отпечатват и съхраняват реферати, презентации, курсови работи, изготвени по време на час или извън учебния процес. По този начин тя е преди всичко място за учене и обучение, както и място за изучаване и прилагане на информационен и научен мениджмънт.

Позициониране и мениджмънт

В мултимедийната училищна библиотека се използват ИКТ, което дава възможност тя да има централна педагогическа функция и съществена роля в развитието на училището. Това е свързано със сътрудничество с други сектори на училището: редовни срещи с дирекцията за поддържане на работата в мрежа и координаторите по от-

делните учебни предмети, което налага внимателен мениджмънт на собствените ресурси и съществуващите възможности за сътрудничество.

Място за преподаване и обучение

Учебните часове в мултимедийната библиотека са в синхрон с промените в образованието. Тя е идеално място за:

- интегриране на ИКТ в учебния процес;
- предлагане на теми, свързани с някояко предмета;
- придобиване на ключови компетенции като информационен и научен мениджмънт;
- самостоятелна работа;
- учене през целия живот;
- насърчаване на „умения“ като емоционална интелигентност (път за свободна комуникация и работа в екип), медийна и техническа интелигентност.

Фонд

Мултимедийната училищна библиотека предлага балансирана комбинация от видове медии. Интегрираното използване на различни медии е голям принос за медийното образование, свързано с актуалност, възможности за предлагане на основна информация и теми, засягащи учебния процес и интересите на учениците и преподавателите (свободно четене, работа по проекти).

Цели на фонда:

- балансирано разнообразие на различни медийни носители;
- балансирано отчитане на образователните нужди (диапазон на теми по учебната програма);
- разглеждане на училищните приоритети (училищния профил);
- предлагане на медии:
 - ✓ за учители,
 - ✓ за ученици във всички възрасти,
 - ✓ за различни учебни предмети,
 - ✓ за училищна, професионална кариера и планиране на живота;
- поддържане на минимален запас от справочници и монографии по даден предмет.

Източник:

Multimediale Schulbibliothek -

http://www.bmukk.gv.at/medienpool/11285/SB_Multimedia.pdf

Я. Панова

ЦИФРИ И ФАКТИ

ПРОУЧВАНЕ НА ДЕЙНОСТТА НА УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ

През 2010 г. американската асоциация на училищните библиотекари публикува резултатите от 4-годишно национално проучване за библиотечната дейност в началните и средните училища.

При анализа на резултатите се използва понятието от статистиката „процентил“, изразяващо се в следните стойности:

- 25-ти процентил е стойност, при която 25% от данните имат по-ниски стойности, а 75% по-високи.

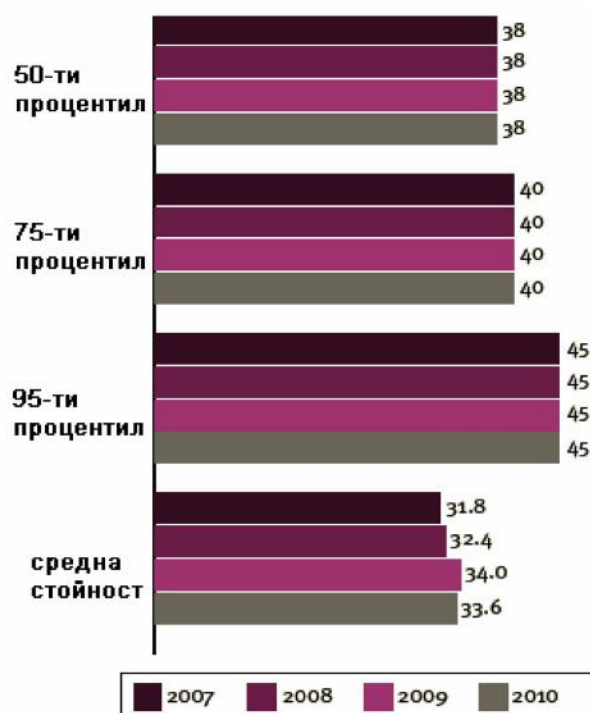
- Медиана е стойността, спрямо която данните са разпределени поравно - 50% имат по-ниски, а 50% по-високи стойности.

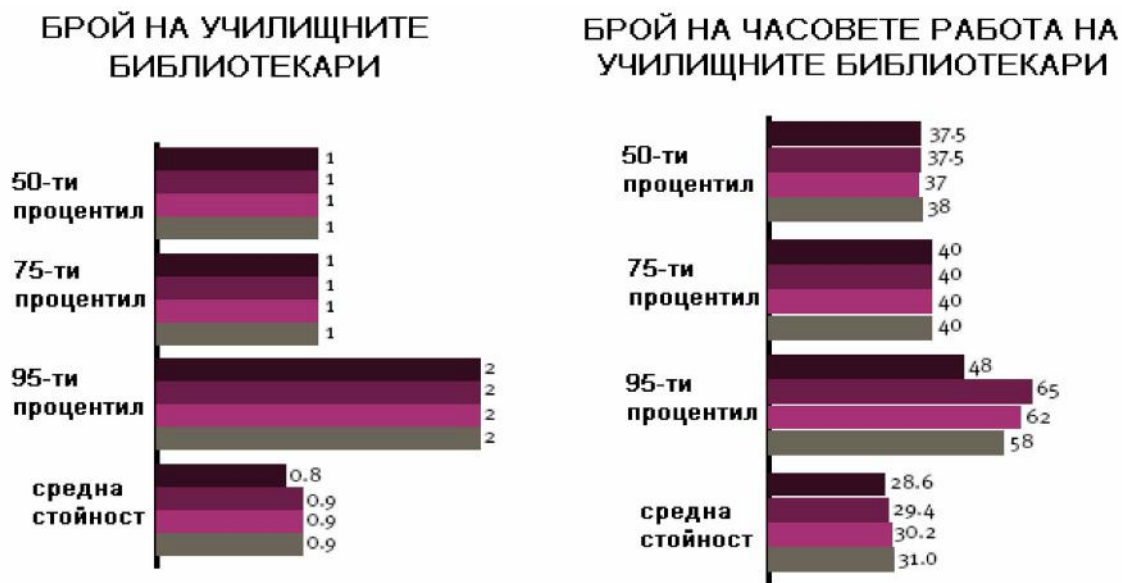
- 75-ти процентил е стойност, при която 75% от данните имат по-ниски стойности, а 25% съответно по-високи.

- 95-ти процентил е стойност, при която, 95% от случаите попадат под представената стойност, а при 15% тази стойност е превишена.

ЧАСОВЕ И ПЕРСОНАЛ

ОБЩ БРОЙ НА ЧАСОВЕТЕ СЕДМИЧНО, ПРЕЗ КОИТО БИБЛИОТЕКАТА Е ОТВОРЕНА

Източник:

AASL's School Libraries Count 2010, с.6-7

<http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/researchandstatistics/slcsurvey/2010/slc2010.pdf>

М. Стоянова

ИЗМЕНЕНИЕ НА ОБЕМА НА КОЛЕКЦИИТЕ В УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 година

Средни стойности за една библиотека	2007	2008	2009	2010	Ръст през 2010 г.
Среден брой на книгите	12,889	12,672	13,086	12,741	-345 (2,6%)
Среден брой на абонаментите за периодични печатни издания	22,8	23,7	30,6	27,0	-3,6 (11%)
Среден брой на видео материалите	445,9	471,7	495,6	470,7	-24 (5%)
Среден брой на аудио материалите	86,3	89,9	98,4	98,4	0,2 (0%)
Средна година на авторското право за класификацията на Дюи, раздели 610-619, здравеопазване и медицина	1993	1994	1994	1995	1

Източник:

AASL's School Libraries Count 2010, с. 8

<http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/researchandstatistics/slcsurvey/2010/slc2010.pdf>

М. Стоянова

ВНЕДРЕНИ ТЕХНОЛОГИИ В УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 година

Средни стойности за една библиотека	2007	2008	2009	2010	Ръст през 2010 г.
Среден брой на компютрите в библиотеките	22,6	23,9	25,6	27,4	+1,8 (7%)
Среден брой на училищните компютри извън библиотеката, които имат мрежови достъп до библиотечните услуги	136,8	168,3	178,4	194,0	+15,6 (8,7%)
Общ брой на библиотечните и библиотечно-мрежовите компютри	159,2	190,6	203,6	220,4	+16,8 (8,3%)

Източник:

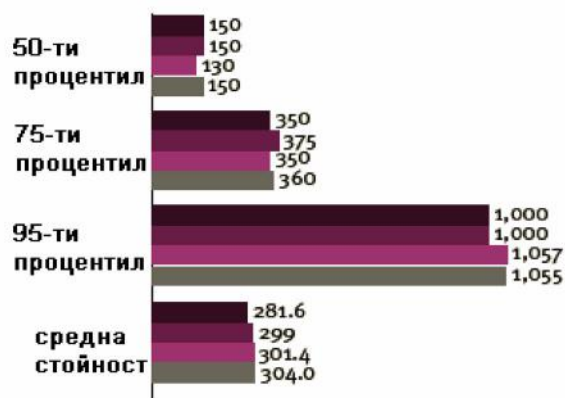
AASL's School Libraries Count 2010, с.10

<http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/researchandstatistics/slcsurvey/2010/slc2010.pdf>

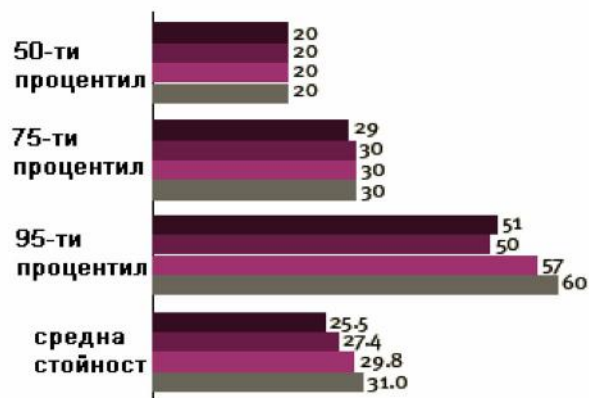
М. Стоянова

ИНДИВИДУАЛНИ И ГРУПОВИ ПОСЕЩЕНИЯ В УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В САЩ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007-2010 година

БРОЙ НА ИНДИВИДУАЛНИТЕ ПОСЕЩЕНИЯ

БРОЙ НА ГРУПОВИТЕ ПОСЕЩЕНИЯ

Пояснения:

- Броят на индивидуалните посещения включва посещенията през една типична седмица само на лица, които посещават самостоятелно библиотеката, а не като част от клас или по-малка група.

- Броят на груповите посещения включва посещенията през една типична седмица на цели класове или по-малки групи, а не броят на отделните лица в тях.

Източник:

AASL's School Libraries Count 2010, с.11

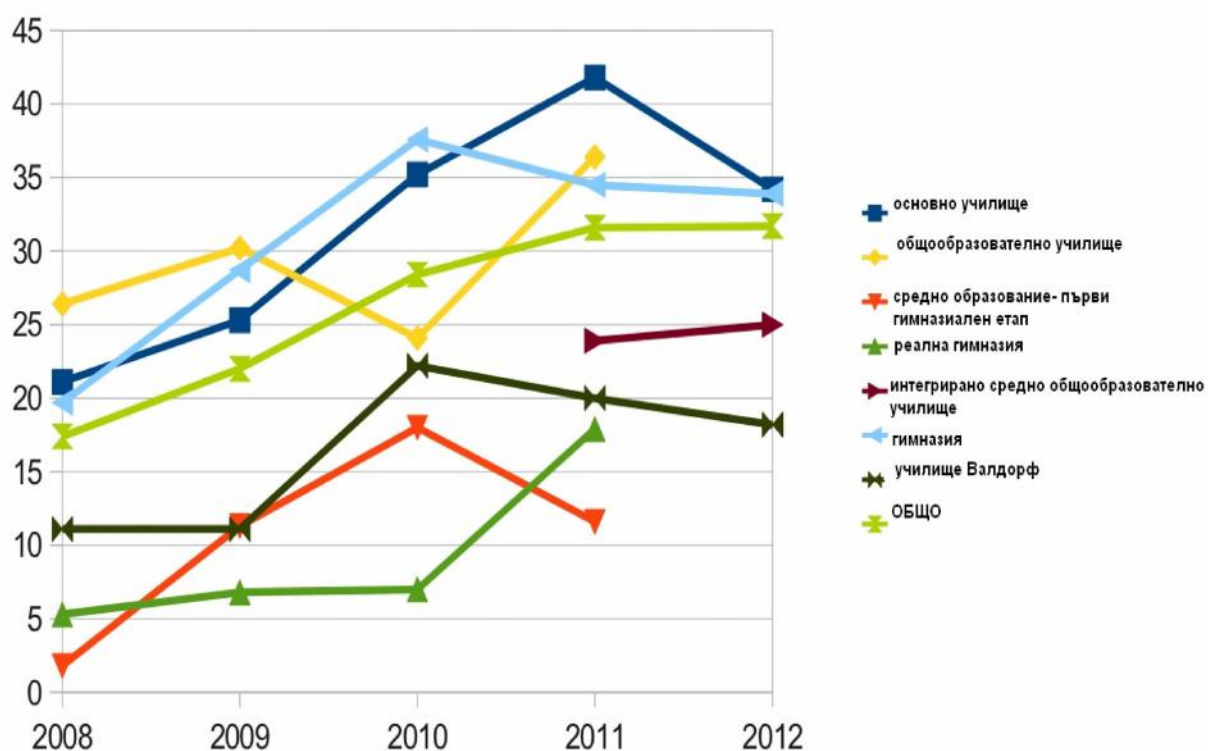
<http://www.ala.org/aasl/sites/ala.org.aasl/files/content/researchandstatistics/slcsurvey/2010/slc2010.pdf>

М. Стоянова

УЧИЛИЩНИТЕ БИБЛИОТЕКИ В БЕРЛИН ПРЕЗ 2012 ГОДИНА

Вид училище	Брой	Брой на училищните библиотеки	Процент на училищните библиотеки
Основно училище	427	146	34,2%
Интегрирано средно училище	144	36	25%
Гимназия	115	39	33,9%
Училище за деца със СОП	65	9	13,8%
Училище Валдорф	11	2	18,2%
Общо	732	232	31,7%

Процентен дял на училищните библиотеки в Берлин през 2008 - 2012 година

Източник:

Schulbibliotheken in Berlin, 2012 -

<http://bildungundgutesleben.wordpress.com/2012/04/14/schulbibliotheken-in-berlin-2012/>

Я.Панова

НОВИ ИНФОРМАЦИОННИ ПРОДУКТИ НА НАЦИД

РЕФЕРАТИВНИ ОБЗОРИ

МЕРКИ ЗА ДИСЦИПЛИНИРАНЕ В УЧИЛИЩЕ В ДЪРЖАВИТЕ ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И САЩ.

54 стр., 11 реф., 15 изт.

Разгледани са мерките за спазване на дисциплината в училище в европейски страни като Австрия, Германия, Франция и Швейцария. Представени са някои национални рамки като: Училищна политика за подобряване на поведението на учениците във Великобритания, Препоръки за провеждане на положителна политика за поведение и дисциплина в училищата в Ирландия и Стандарти на интервенция и мерки за дисциплина в училищата в САЩ. Представени са мерки по отношение на дисциплината на училищата в някои конкретни училища в Унгария и САЩ.

ДОМАШНО ОБРАЗОВАНИЕ. 36 стр., 27 държави, 11 изт.

Засегнати са правната рамка и формите за прилагане на домашното образование в 27 държави в Европа (Австрия, Англия, Белгия, Гърция, Дания, Ирландия, Испания, Италия, Люксембург, Малта, Норвегия, Полша, Португалия, Румъния, Русия, Словакия, Унгария, Финландия, Франция, Холандия, Чехия, Швейцария и Швеция), Северна Америка (САЩ и Канада), Южна Америка (Аржентина, Боливия и Чили) и Азия (Китай).

ОЦЕНЯВАНЕ И ЗАПЛАЩАНЕ НА УЧИТЕЛИ, ДИРЕКТОРИ И ПЕДАГОГИЧЕСКИ ПЕРСОНАЛ – НОРМАТИВНА БАЗА, МЕХАНИЗМИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОЦЕНКА НА ТРУДА. 52 стр., 13 реф., 16

изт.

Направен е обобщен преглед на оценяването на учителите в Европа. Разгледани са правните норми и системите за оценяване на учителите, училищните директори и помощния персонал във Великобритания, Германия, Португалия, Белгия (Френска общност), Ирландия, Франция и Русия.

ПОВТАРЯНЕ НА КЛАС В СИСТЕМИТЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ЕВРОПА И САЩ. 37 стр., 12 реф., 4 изт.

В реферативния обзор са използвани голяма част от материалите, включени в бр. 3/2011 г. на изданието на НАЦИД INFOсвят, посветен на тази тема. В допълнение са разгледани регламентите, действащи в отделните щати на САЩ, наречени „Политика на насърчаване или задържане“.

ТЕМАТИЧНИ БИБЛИОГРАФСКИ СПРАВКИ

УПРАВЛЕНИЕ НА МУЛТИКУЛТУРНО УЧИЛИЩЕ. Книги, дисертации, статии, 1995-2010. 60 загл. бълг., рус. ез.

СОЦИАЛНА РАБОТА С ДЕЦА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ. Книги, дисертации, статии, 1995-2010. 115 загл. бълг., рус., англ. ез.

РАЗВИТИЕ НА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА 6-7- ГОДИШНИТЕ ДЕЦА ВЪВ ВЪЗПИТАТЕЛНОТО ПРОСТРАНСТВО НА ПРАЗНИКА. Книги, дисертации, статии, 1988-2010. 53 загл. бълг., рус. ез.

ПЪРВИТЕ СВЕТСКИ УЧИЛИЩА В БЪЛГАРИЯ – ОСНОВЕН ФАКТОР ЗА РАЗВИТИЕТО НА НОВО-БЪЛГАРСКАТА ПРОСВЕТА. Книги, дисертации, статии, 1866-2009. 77 загл. бълг. ез.

ОБУЧЕНИЕТО ПО РЕЛИГИЯ В СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В СТРАНИТЕ ОТ ЕС. Книги, статии, 1994-2009. 76 загл. бълг., англ., фр. ез.

ВЪЗПИТАТЕЛНА РАБОТА С ДЕТСКИ И МЛАДЕЖКИ ОБЩНОСТИ. Книги, дисертации, статии, 1996-2010. 60 загл. бълг., рус.ез.